

M Ű V Z E T

JIŘI KYLIAN

EXKLUZÍV INTERJÚ

REFLEKTORFÉNYBEN
A tehetséggondozás

LEBLANC GERGELY
A kétarcú herceg

X. MAGYAR TÁNCFESZTIVÁL
Új arculat a korszakváltás jegyében

ANNA KARENINA
Zágrábban magyarokkal

IDŐKAPSZULA
Szilfid

TANCESTEK

A KARMELITA UDVARBAN

2014. július 21–augusztus 15.

 NEMZETI
TÁNCSZÍNHÁZ

Botafofo Táncegyüttes
Budapest Táncszínház
Momentango Tango Company
Feledi János - Feledi Project
– Trio a lá Kodály
Fitos Dezső Társulat
Honvéd Táncszínház
Lippai Andrea és társulata,
a FlamenCorazonArte Táncszínház
Sivasakti Kalánanda Táncszínház

A sorozat támogatója:

Morgan Stanley

Keressen minket!

NKA

Nemzeti Kulturális Alap

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Az a lehetőség, hogy valaki mássá válhatunk, a művészet legszebb része. Szóval a maszk az átváltozás szimbóluma. Ez csodálatos érzés. Mindenkinek vannak fenntartásai önmagával szemben.

Lehet, hogy nem szeretem az orromat, a fületem, az államat, de amikor eltakarom az arcom, akkor valaki más lehetek. És ez csodálatos dolog.

26

JIŘÍ KYLIÁN

koreográfus (CZ)

Táncművészet

A hazai táncágazatok művészeti és szakmai közeleti folyóirata

Alapítva: 1951

Korábbi főszerkesztők: Ortutay Zsuzsa (1951–1956), Maác László (1976–1990), Kaán Zsuzsa (1991–2011)

Főszerkesztő: Péli Nagy Kata

Lapigazgató: Bolvári-Takács Gábor

Olvasószerkesztő: Réfi Zsuzsanna

Arculat és tördelés: Lerch Péter–Grafoid Stúdió

Szerkesztőségi titkár: Rónai Zsanett

Tanácsadó testület:

Szakály György (elnök), Bozsik Yvette, Diószegi László, Ertl Péter, Juhász Zsolt, Kiss János, Mihályi Gábor, Pataki András, Solymosi Tamás, Török Jolán, Vincze Balázs, Zsuráfszky Zoltán

E számunk elkészítésében közreműködtek:

Szöveg: Braun Anna, Dorogi Katalin, Gara Márk,

Hatala Boglárka, Hercsel Adél, Kozár Alexandra, Macher Szilárd, Péli Nagy Kata, Pónyai Györgyi, Rónai Zsanett, Réfi Zsuzsa, Simon István, Szentgyörgyi Rita

Megjelenik a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.

Nemzeti Kulturális Alap

Szakmai együttműködő partnerek:

Magyar Táncművészek Szövetsége.

Magyar Táncművészeti Főiskola,

Martin György Néptáncszövetség,

Táncpedagógusok Országos Szövetsége

ISSN 0134-1421

Lapnyilvántartási szám: NMHH CE/4306-2/2014.

Kiadja a Honvéd Együttes Művészeti Nonprofit Kft.

Felelős kiadó: a kft. ügyvezető igazgatója.

Szerkesztőség és kiadó:

1087 Budapest, Kerepesi ut 29/B B épület, fsz. 6.

4 ÉLETJELEK

5 AJÁNLJUK

6 REFLEKTORFÉNYBEN
TEHETSÉGGONDOZÁS

10 NÉGYSZEMKÖZT
NEMZETKÖZI TÁNCVÁSÁR 2014 DÜSSELDORF

11 NÉGYSZEMKÖZT
DÓZSA: A SZERELMES, A VESZTES ÉS A FELMAGASZTOSULT NÉPVEZÉR

12 FÜGGÖNY FEL I LÁTTUK
SOK A JÓBÓL/PR-EVOLUTION: ÖRÖK KIKELET

14 VILÁGSZÍNPAD
SHAKESPEARE-RITKASÁG A ROYAL SZÍNPADÁN

16 NÉGYSZEMKÖZT
ÚJ ARCULAT A KORSZAKVÁLTÁS JEGYÉBEN/X. MAGYAR TÁNCFESTIVÁL

20 VILÁGSZÍNPAD
ANNA KARENINA ZÁGRÁBBAN MAGYAROKKAL

22 FÜGGÖNY FEL I LÁTTUK / NÉGYSZEMKÖZT
IDŐKAPSZULA/SZILFID

29 TÁNC ÉS EGÉSZSÉG
INJURY COACHING

30 NÉGYSZEMKÖZT
A KÉTARCÚ HERCEG: MOST ELÉGEDETT VAGYOK/LEBLANC GERGELY

32 NÉGYSZEMKÖZT
IRIGYELTEM A RITMUST, A FIÚKTÓL AZ ERŐT/PIRÓK ZSÓFIA

34 TÁNC ÉS MÉDIA
KÖNYVAJÁNLÓ

Szerkesztőségi órák:

kedden és csütörtökön 10–14 óra között

E-mail: tancmuveszet@gmail.com

Telefon: +36 30 379 6889

Megjelenik negyedévente.

Egy szám ára: 400 Ft. Előfizetési díj egy évre 1500 Ft.

Előfizethető a kiadó címén vagy átutalással a

10032000-00290555-00000031 számlaszámra,

illetve elektronikus változatban a www.dimag.hu honlapon.

Nyomdai munkák: Keskeny és Társai 2001 Kft., Budapest.

Címlapfotó: Eder Vera és Gálos Mihály Samu, fodrász: Ternyák Katalin, smink: Baracsy Heni

A címlapon: Kozmér Alexandra (a Magyar Nemzeti Balett első magántáncosa) és Oláh Blanka

ISMÉT MIHÁLYI GÁBOR A SZÖVETSÉG ELNÖKE

Ismét a Magyar Táncművészek Szövetsége elnökének választották Mihályi Gábort, a Magyar Állami Népi Együttes művészeti vezetőjét. Társelnök továbbra is Kiss János, a Győri Balett igazgatója. A tisztújítást 2014. május 27-én tartották, az új elnökség pedig június 3-án választotta meg az új tisztségviselőket, akik harmadszor töltik be három évre szóló mandátumukat.

Az új elnökség további tagjai: Bozsik Yvette, Ertl Péter, Juhász Zsolt, Solymosi Tamás, Szakály György, Vincze Balázs, Zsuráfszky Zoltán.

A felügyelőbizottság elnöke Mucsi János, tagjai: Bolvári-Takács Gábor, Pataki András.

Tiszteletbeli elnök: Novák Ferenc, tiszteletbeli elnökségi tag: Török Jolán, ügyvezető titkár: Szalay Tamás.

NEVET VÁLTOZTAT A HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ

2014. július 1-jétől a Honvéd Táncszínház új neve: Magyar Nemzeti Táncgyűttes. Zsuráfszky Zoltán művészeti vezető javaslatára a kulturális tárca azért döntött a változtatás mellett, mert az új elnevezés az eddigiekhez képest jobban kifejezi a társulat törekvéseit, a Kárpát-medencei magyar néptáncok megismertetéséért és népszerűsítéséért végzett munkáját. Az új név külföldön is egyértelműen azonosítható, és idegen nyelvekre is pontosan lefordítható.

JURONICS TAMÁS SEREGI-DÍJAS

Másodszor adták át a Magyar Állami Operaházban a Seregi László koreográfus emlékére alapított díjat: maradandó tartalmat és művészi értéket teremtő alkotói munkásságáért Juronics Tamás vette át az elismerést május 21-én. A kitüntetéssel a Magyar Állami Operaház a hazai balett-történet egyik legmeghatározóbb, külföldön is elismert, Kossuth-díjas koreográfusának, Seregi Lászlónak állít emléket, életművének és munkásságának megőrzése és továbbhagyományozása céljából. A díj, amelynek alapítását két táncművész, Kollár Eszter és Bán Teodóra kezdeményezte, az aktív koreográfusgeneráció tehetséges alkotóinak elismerését szolgálja.

XXVI. ZALAI KAMARATÁNC FESZTIVÁL 2014. 04. 25–26–27. HEVESI SÁNDOR SZÍNHÁZ, ZALAEGRSZEG, NÍVÓS PRODUKCIÓK A SZÍNPADON

23 együttes 36 produkciójából 18-at díjazott a zsűri.

Orsovsky István koreográfusi díj:

Sánta Gergő: Hecc

Autentikus néptánc kategória:

Koreográfusi nívódíj 1. fokozat – Farkas Tamás: A gyergyói hármas

Koreográfusi nívódíj 2. fokozat – Moussa Ahmed: Csudapestiek

Koreográfusi nívódíj 3. fokozat – Kádár Ignác–Nagypál Anett: „A románoké”, Varga János: Hej regő rejtem...

Táncszínházi kategória:

Koreográfusi nívódíj 1. fokozat – Juhász Zsolt: Találkozások In Memoriam Gy. K.

Koreográfusi nívódíj 2. fokozat – Ágfalvi György: Semmiből a semmibe, Kovács Márton–Bognár József: Kockázatok és mellékhatások

Koreográfusi nívódíj 3. fokozat – Nemes Szilvia: Légy jó mindhalálig!, ifj. Zsuráfszky Zoltán: „Sebes Vándor”

Szólótáncosi díj – Kádár Ignác, Merczel Sára

Együttes nívódíj – Somogy Táncgyűttes, Zalai Táncgyűttes, Bihari János Táncgyűttes

Zenei nívódíj: Szokolai Dongó Balázs

Zenei különdíj: Radics Ferenc, Lakatos Róbert

IDEI LÁBÁN-DÍJASOK

Hód Adrienn koreográfiája, a Hodworks társulat Pirkad című előadása, valamint Dányi Viktória, Molnár Csaba és Vadas Tamara Nyúzzatok meg című darabja kapta a 2013-as év legkiemelkedőbb hazai kortárs táncelőadásainak járó Lában Rudolf-díjat.

A Trafó Kortárs Művészetek Háza és a MU Színház a magyar kortárs tánc legszínvonalasabb alkotásainak, alkotóinak elismerésére és népszerűsítésére 2005-ben alapította a díjat.

A 20. századi európai modern táncművészet legjelentősebb újító személyiségéről, Lában Rudolfról elnevezett díj odaítélésére az alapítók olyan független esztéták, kritikusok és szakújságírók közösségét kérték fel, akik évek óta rendszere-

sen elemzik, értelmezik és népszerűsítik a kortárs tánc-szcéna jelenségeit.

A XVI. ORSZÁGOS ÉS NEMZETKÖZI KORTÁRS ÖSSZMŰVÉSZETI TALÁLKOZÓ DÍJAZOTTJAI VESZPRÉM, 2014. MÁJUS 13–17.

Jancsó Miklós-díj – Forte Társulat és a Szkéné Színház: A nagy fűzet

Összművészeti díj – Fehér Ferenc: Morgan és Freeman

Előadói díj – Katonka Zoltán: Hoffmann meséi

Előadói díj – Jenna Jalonen: After

Előadói díj – Lázár Eszter: Body Building és Body Studies

A zsűri különdíja – Willany Leó együttes: Kortárs tánc-improvizációk élő zenével

NINCS VÁLTOZÁS AZ ÉRDEKKÉPVISELET ÉLÉN

A Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete 2014. április 23-án tartotta küldöttértekezletét. A tisztújítás során továbbra is bizalmat szavaztak az eddigi vezetőknek: az elnök Súlyom-Nagy Sándor, az alelnök Brieber János és Varsányi Lászlóné, a főtítkárs Gyimesi László maradt.

EMLEKTÁBLÁT KAPOTT HALMOS BÉLA

Emléktáblát avattak 2014. május 9-én a közelmúltban elhunyt dr. Halmos Béla Állami és Széchenyi-díjas előadóművész, az MMA levelező tagja, a táncművelés egyik alapítója és meghatározó személyisége Budapest II., Forint u. 3. szám alatti lakóházán. A jeles népzene kutató emlékére a Folkmagazin mintegy ötvenoldalas különszáma is őrzi, amely Jávorszky Béla Szilárd összeállításában, visszaemlékezések és dokumentumok közreadásával, valamint számos fotóval mutatja be Halmos Béla pályáját, művészi és tudományos eredményeit.

SZTRAVINSZKIJ: *Tavaszi áldozat / Tűzmadár*

➤ *Moszkvai Állami Akadémiai Klasszikus Balett Színház előadása Margitszigeti Szabadtéri Színpad 2014. június 27., péntek 20 óra*

A Tavasz áldozatot 1913-ban mutatta be az Orosz Balett Nizinszkij koreográfiájával, és hatalmas botrányt kavart. A nézők kifütyülték az előadást, mégis ezt tartják a modern balett megszületésének, amely alapjaiban változtatta meg a zene és a tánc ritmusszerkezetéről alkotott képét. A darab az ősi Oroszország pogány szertartásairól megálmodott vízió.

Az 1910-ben Mihail Fokin koreográfiájával bemutatott Tűzmadár az egyik legnépszerűbb és leg-

többet játszott balettzene. A klasszikus európai és orosz népmesei elemeket és népzenei motívumokat felhasználó mű az örök ellentét, a jó és a rossz harcáról szól.

A Margitszigeti Szabadtéri Színpadon a Moszkvai Klasszikus Balett hagyományos előadásában tekinthető meg a két remekmű.

Évadkezdés – ŐSZI PREMIEREK

➤ *Magyar Nemzeti Balett: Trójai amazonok Opera 2014. szeptember 27.*

A Magyar Nemzeti Balett tavasszal mutatta be a Trójai játékok tánckomédiát és a balett-történelem egyik legkorábbi klasszikus-romantikus darabját, A szilfidet. A két koreográfiát ősszel is

műsorra tűzik az Operában, ám a társulat szenzációra is készül: Európában elsőként készíti el a Trójai játékok női változatát. A két koreográfia szeptember 11-től hat estén át látható az Operában, a tánckomédia női változatát, a Trójai játékok – amazonokkal című produkciót szeptember 27-én, az Operaház megnyitásának 130. évfordulója alkalmából rendezett galaesten mutatja be a Magyar Nemzeti Balett társulata.

Fotó: Csibi Szilvia

➤ *Bozsik Yvette Társulat: Antigoné Művészetek Palotája 2014. november 13.*

A Bozsik Yvette Társulat a Varázsfuvola és az Orfeusz és Euridiké után ismét egy nagyszabású

operát dolgoz fel a Művészetek Palotája színpadán. Ezúttal Carl Orff 1949-ben megzenésített Antigoné című művét mutatják be. Szophoklész drámájában, amely alapján a zenemű készült, Antigoné fivérei egymás keze által halnak meg. A király egyiküket árulónak kiáltja ki, de Antigoné

a parancs ellenére el akarja őt temetni. Az ókori görög drámában az erkölcs csap össze a hatalommal, a testvéri szeretet és a szerelem próbál felülkerekedni a törvényeken, de a történet végül tragédiába torkollik. Bemutató: 2014. november 13., Műpa.

További várható PREMIEREK:

➤ *MEGIDÉZETT KÁRPÁTALJA Magyar Állami Népi Együttes, 2014. november 8. Nemzeti Színház, zene: Pál István Szalonna, koreográfus: Mihályi Gábor*

➤ *CARMEN Pécsi Balett, 2014. október 24. Pécsi Nemzeti Színház; 2014. november 18. Művészetek Palotája; koreográfus: Vincze Balázs*

➤ *A VÁGY VILLAMOSÁ Kulcsár Noémi (Tellabor), 2014. október 10–11. MU Színház, koreográfus: Kulcsár Noémi*

➤ *KÖZETEK Gödöllői Táncszínház, 2014. november 7. Művészetek Háza, koreográfus: Vajda Gyöngyvér, Kézér Gabriella*

➤ *HAMUPIPŐKE Miskolci Balett, 2014. szeptember 26. Miskolci Nemzeti Színház, koreográfus: Kozma Attila*

➤ *RICHARD STRAUSS: JÓZSEF LEGENDÁJA Szegedi Kortárs Balett, 2014. november 12. Műpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, koreográfus: Juronics Tamás*

➤ *TISZTA FÖLD Közép-Európa Táncszínház, 2014. november 11. Együttműködő partnerek: Trafó Kortárs Művészetek Háza, The Modern Dance Promotion of Korea, koreográfus: Kun Attila*

TEHETSÉGGONDOZÁS

Fotó: Makai Eszter

NEM ÁLLUNK ROSSZUL TÁLENTUM DOLGÁBAN A TÁNCMŰVÉSZET TERÉN. BÁRMELY TÉRSÉGBELI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY MEGIRIGYELHETNÉ AZ ÉVENTE VÉGZETT TÁNCMŰVÉSZEINK LÉTSZÁMÁT, A FESZTIVÁLOKON ARATOTT SIKEREKET, AZ ELHELYEZKEDÉSI ARÁNYOKAT. AZ ÉLETPÁLYAMODELL AZONBAN MÉG TÖKÉLETESÍTÉSRE VÁR, ÉS AZ IS TÉNY, HOGY MÍG ÉVTIZEDEKSEL EZELEŐTT TÖBB EZER GYEREK VÁLASZTotta ÉLETHIVATÁSUL A TÁNCOS PÁLYÁT, MANAPSÁG A SZÁMUK A NÉHÁNY SZÁZAT SEM ÉRI EL. HOGYAN TALÁLJUK MEG, ÉS GONDOZZUK A TEHETSÉGEKET? HOGY TESZIK EZT KÜLFÖLDÖN? EZEKRE AD VÁLASZT A KÖVETKEZŐ ÖSSZEÁLLÍTÁS.

Szerzők: Dorogi Katalin, Rónai Zsanett, Péli Nagy Kata

Ki kell terjeszteni a tehetségkutatást

Bombicz Barbara, a Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakközépiskola és Kollégium igazgatója

„Minket annak idején több ezer jelentkezőből választottak ki az akkori balettintézetben. Ma már jóval kevesebb gyermeket szánunk szüleik erre a pályára. Ezért úgy gondolom, ne csak azok között keressük a kiemelkedő tehetséget, akiket már felvettünk a szakképzésünkbe, mert így csak a már meglévők közül válogatjuk tovább a legjobbakat, hanem ki kell terjeszteni a tehetségkutatást.

A klasszikus baletthez már óvodáskorban, a kortárs és modern tánchoz pedig az általános iskola felső tagozatában kellene kutatniuk olyan szakembereknek, akik értenek hozzá, mire kell figyelni: lábfej, izomerő, szálkáság, hajlékonyság és így tovább.

Ahogy a zenészek kiharcolták, hogy az általános iskolában legyen heti két énekóra, a táncszakmának is küzdenie kellene azért, hogy a tánc szintén helyet kapjon a közoktatásban.

Az öt testnevelési órát már biztosítják a tanulók számára. Éljenek az iskolaigazgatók azzal a lehetőséggel, hogy az ötből kettő táncos

Fotó: Hrotkó Bálint

Modern vizsga (Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakközépiskola)

óra legyen. Ha megkérdezem egy igazgatótól, hogy miért nem vezeti ezt be, azt válaszolja: nincs tanár. Hát legyen szaktanár!

Az úgynevezett fiúprobléma, vagyis hogy az egyre kevesebb jelentkező között alig akad fiú, sőt vannak olyan évfolyamok, ahol egyáltalán nincs, a szakma jelenlegi megbecsülésével függ össze.

Instrukció a próbán (Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakközépiskola)

A szülő úgy véli, hogy a fiát, akinek családfenntartóként kell majd helytállnia a felnőtt életében, nem adja olyan képzésre, amelyből aztán nem fog tudni megélni” – mondja Bombicz Barbara. „Meggyőzhetné a szülőket az, ha létezne elfogadható életpályamodell, amelynek része az átképzés. Huszonöt évnyi táncos karrier után lehet folytatni a pályát pedagógusként, próbavezetőként, szakíróként vagy koreográfusként – de csak kevés ilyen szakemberre van szükség. Kellene egy alapítvány vagy egy államilag támogatott forma, amely az átképzés révén lehetővé tenné a munkába állást, a családok eltartását, és nem csak a kisnyugdíjból való éledéglést... A táncos pályám végén én együtt ültem a tizenéves fiaimmal a vacsoraasztalnál, és tettük fel a Mi lesznek, ha nagy lesznek? kérdést egymásnak és saját magamnak, hiszen nekem is el kellett kezdenem az életemet...

A művészeti oktatásban nem feltétlenül az a szempont, hogy egy szintre kerüljön az osztály valamennyi tagja. Észre kell venni a rendkívüli tehetségeket, ezekkel a kincsekkel külön kell foglalkozni – természetesen nem a többiek kárára.

A szakmai gyakorlat teljesítése, a színpadi rutin megszerzése is nehézségekbe ütközik. Egy géplakatosnak készülő gyerek talál

gyakorlási lehetőséget az üzemekben. Egy táncgyüttesnek, az Operaházat kivéve, nincs módja mindezt biztosítani a diákoknak, mert nincs akkora repertoárja. Ezért például a győri táncművészeti szakközépiskola kibérel egy színháztermet.

A tütü, a dressz, a smink, a világítás – minden annyiba kerül, mint egy színházi előadáson. Hiába fordulok a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ tankerületéhez, nem fizeti ki a terembérlést, ezért pályázok az NKA-nál. Eddig mindig nyertem, de mi történik, ha mégsem? Ha a táncelőadást senki sem tudja megnézni, akkor az nem történik meg... Olyan, mint egy fiókban heverő kézirat. Egy hegesztőnek jár a védőszemüveg és a munkaruha, az esztergályosnak az esztergapad a képzéséhez, a táncosnak azonban nem biztosítják a cipőt, a ruhát, pedig ezek komoly összegekbe kerülnek. Egy spicc-cipő ára hat- és harmincezer forint között mozog. Sajnos előfordulhat, hogy egy szülő azért nem adja be a gyermekét művészeti szakképzésre, mert nem tudja ezeket terheket vállalni.”

Kevés a szakképzett balett-tanár

Fontányi Réka, a Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola táncművészeti képzésének szakmai vezetője:

„Az előadó-művészeti törvény korlátozza a nemzeti vagy kiemelt kategóriába tartozó táncgyütteseknél a középfokú szakmai végzettségük arányát. Ez megnehezíti a művészeti szakközépiskolákban végzettek elhelyezkedését. Egy kezdő táncos számára nem csábító perspektíva, hogy rövid pályája alatt még öt évet és nem kevés pénzt szánjon a felsőfokú végzettség megszerzésére...

A pécsi intézményben gondot jelent a szakemberek utánpótlása, a balettmesterek közül többen közelednek a nyugdíjkorhatárhoz. Ez azt jelenti, hogy azt követően csak úgy taníthatnak, ha választanak a nyugdíj és a közfoglalkoztatás között. Pécs környékén kevés a szakképzett balett-tanár, nincs megoldva az utánpótlás. Mi csak főállásban tudunk foglalkoztatni szaktanárt, hiszen mindennap van táncóra, nem lehet tömbösíteni.”

Az amatőr táncélet is képes magas színvonalon alkotni

A Táncművészek Országos Szövetsége (TOSZ) 23. alkalommal rendezte meg négy korosztályban az országos táncművészeti fesztiválokat. Török Jolán, a TOSZ elnöke úgy látja, hogy az amatőr csoportokból is kinőhetnek tehetséges, később profivá váló táncművészek. Az ehhez szükséges minőségi művészi munka biztosítva van.

„A gyermekek és az ifjúság művészeti nevelését tekintjük legfőbb célunknak és feladatunknak. Táncpedagógus tagjaink fontosnak tartják, hogy az egyes korosztályokhoz igazodóan oktassák a megfelelő zenei és mozgásanyagot. Ezzel egyaránt hozzájárulunk a gyerekek fizikai és szellemi fejlődéséhez. Minden évben rengeteg produkció érkezik. Sok díjat osztunk ki annak ellenére, hogy a magasan kvalifikált szakmai zsűri tagjai (Földi Béla, Juhász Zsolt, Kiss János, Macher Szilárd) nagyon szigorúak. Oktatóink 80 százaléka a Táncművészeti Főiskola pedagógus szakán szerzett diplomát. Mi a minőségi művészi munkára helyezük a hangsúlyt. Büszke vagyok arra, hogy a több évtizedes munkánk hatására sokan lettek profi táncosok, s kineveltünk egy olyan közönségréteget, amelynek tagjai a minőségi művészetet igénylik. A profi és az amatőr együttesek közötti különbség sokszor csak a felnőtt kor

Az idei TOSZ fesztivál egyik nyertes produkciója: Ketyeg az óra

osztályban jelenik meg, hiszen az »amatőr« táncos nem élethivatásának választja a műfajt, viszont közülük sokan ugyanolyan profi színvonalon űzik. A legnagyobb siker az, amikor régi tanítványaink gyerekei hozzák el saját csoportjukat, s látjuk, hogy több generáció választja hivatásának a táncpedagógusi szakmát. Ma már sok ezren táncolnak, és ez hatalmas siker!"

Olaszország – tehetséggondozás

A német Osnabrücker Színház olasz származású igazgatója, Mauro de Candia egyedülálló tehetséggondozási programot működtet az olasz táncművészeti rendszerben.

Az ország négy régiós központjában, Barlettában, Nápolyban, Genovában és Veronában hétvégi, intenzív kurzusokra invitálják a környék magánbalett-iskoláinak legtehetségesebb növendékeit. A kéthetente megszervezett oktatás meghívott, neves külföldi mesterek közreműködésével zajlik, a Magyar Táncművészeti Főiskola képviselőjében Csillag Pál az idén már másodszor vett részt a projektben.

Az órák két, 10–13 és 14–16 éves korcsoportban zajlanak, fiúknak és lányoknak együtt.

A hallgatók klasszikus és modern technikákat egyaránt tanulnak. Mivel az olasz magán táncművészeti iskolák saját metodikával és tananyaggal dolgoznak, ezért nemcsak korosztályonként, hanem felkészültségi szintenként is jelentős különbségek vannak a hall-

gatók között. Az egyes csoportok létszáma maximum húsz fő, a kurzusra való bejutás pedig alapos felvételi vizsgán keresztül történik.

A képzés előnye, hogy a növendékeknek nem kell elutazniuk ahhoz, hogy elismert külföldi mesterektől tanuljanak. A projekt végén az oktatók kiválasztják a legjobbakat, akik később a profi táncművészeti képzésben folytathatják tanulmányaikat. A programot támogatják az olasz régiós és a központi állami források, de a képzéshez a résztvevők is hozzájárulnak.

A kurzus végén a külföldi partneriskolák igazgatói személyesen is megnézik a kiválasztottakat, s ösztöndíjakat ajánlanak fel.

A Magyar Táncművészeti Főiskola az idén három olasz hallgatónak biztosít részvételi lehetőséget a nyári nemzetközi kurzuson. A holland, a belga és a monacói iskolák pedig előszeretettel töltik fel az államilag finanszírozott kontingensüket tehetséges külföldi hallgatókkal, Hollandiában befogadó családnál biztosítanak szállást.

Évente mintegy 160 olasz fiatal vesz részt ebben a programban. Ott sem ritka, hogy titokban jelentkeznek a kurzusra, mivel az anyaiskola nem mindig veszi jó néven, ha elveszíti legtehetségesebb fiataljait. Olaszországban rengeteg magániskola működik, állami finanszírozású táncművészeti főiskola pedig csak Rómában van. A négy éve tartó projekt hihetetlenül hatékonyan találja meg a tehetségeket, és bár Itáliában is minden fiú inkább focista akar lenni, arányait tekintve jóval többen választják hivatásul a táncot, mint Magyarországon.

Lausanne – tehetségvadászat

Kovács Kristóf,
a Magyar Táncművészeti
Főiskola növendéke

A 43. Prix de Lausanne Nemzetközi Balettverseny 2015. február 1-jétől egy hétig várja a világ legtehetségesebb növendékeit. A neves megmérettetés valójában nem is verseny, hanem magas szintű szakmai tehetségkutató, pontosabban tehetségvadászat, amely során a legrangosabb iskolák és intézmények saját utánpótlásukat igyekeznek biztosítani. Az első hat helyezett jelentős ösztöndíjat és gyakornoki lehetőséget kap. A klasszikus balett terén a „hatalmi térkép” átrendeződését jól mutatja az, hogy a legjobb hat helyezett között az idén három japán, egy USA-beli és mindössze egy francia, valamint egy spanyol hallgató volt. A majdnem száz résztvevőből ilyen vagy olyan módon kiemelkedő fiatalok szintén dúskáltak az ajánlatokban. Köztük volt Kovács Kristóf, az MTF hallgatója is.

Péli Nagy Kata interjúja

Ha te döntős lettél volna, esetleg az első hat között vagy, akkor melyik iskola ösztöndíját választottad volna?

A Magyar Táncművészeti Főiskoláét. Jó helyen állunk a rangsorban. De szívesen választottam volna a San Franciscó-i Balettiskolát is. Az intézmény vezetője, Patrick Armand volt a verseny balettmestere, nagyon megkedveltem az óráit. Vonz a Royal Ballet School is, jó neve van.

A versenyhez kapcsolódó délelőtti kurzusokból mit profitáltál? Nagyon sokat. Hatalmas motiváció, hogy olyanok mellett gyakorolhattam, akik jobbak nálam. Már önmagában ez ösztönöz. Nagyon tetszettek a balettórák, a megszokottnál jóval hosszabb kombinációkat gyakoroltunk. Már ekkor felmérték az indulók képességeit, hogy ki mennyire tudja megjegyezni a gyakorlatsorokat.

Mit ért az a tudás, amit a főiskolától kaptál?

Nem kell szégyenkezünk. Nagyon jó helyen áll az iskolánk nemzetközi szinten is. Az évfolyamtársaimnak ugyanúgy lett volna kinn helyük, mint nekem. Nem lógtak volna ki a sorból.

Tanultál valamilyen új technikát vagy stílust?

A távol-keletiek sok mindent másképp csinálnak, máshogy képzelnek el. Történelmileg nem volt a közelükben balett, megtanulták,

és most már olyan jól felépített tanrendszerük van, hogy kiemelkedők lettek. Annyit forognak, akkorát ugranak és olyan lazák, amelyet kívánni lehet. A kifejezőerejük viszont még nem az igazi, és modern technikákat is lassan tanulnak. Ebből a szempontból rólam azt mondták, hogy az egyik legjobb vagyok. Köszönhető ez Kulcsár Noémi kortárs és modern táncot oktató művésztanárnak, akinek az órái hasonlítanak a kintihez. Ezenkívül a gyakorlatokon az ottani mesterek sokkal többször mutatták be a feladatot, mint idehaza. Nemcsak elmagyarázták, hanem meg is csinálták szépen.

És ez jó?

Valamilyen szintig igen. Azt mondják, ha túl sokat mutat egy pedagógus, az vissza is vetheti a munkát, de odakint megtalálták az arany középutat. Engem inspirált. A finálé előtti utolsó napon megjelentek a legnagyobb és legjelentősebb balettiskolák igazgatói, a névsorban bejelölték azokat, akiknek ösztöndíjat ajánlanak. Én öt ösztöndíj-lehetőséget is kaptam.

Ilyen sokat? Hová?

Londonba a Central School of Ballet-hoz, a Palucca Hochschule für Tanz Dresdenhez, az amszterdami Dutch National Ballet Academyhez, az Ecole Nationale Supérieure de Danse de Marseille-hez, valamint Cannes-ba, a Rosella Hightower iskolához. De én nem szeretném itt hagyni a budapesti főiskolát, úgy gondolom, máshol sem tudnék többet tanulni. Ezért megpróbáltam mindegyiket kicserélni nyári kurzusokra. Amszterdamba és Cannes-ba megyek rövidebb időre.

Mennyire korrekt a verseny idei végeredménye?

Az első hat helyezett szerintem megérdemelte az elismerést, de a döntőbe sok olyan került, akinek nem feltétlenül lett volna ott a helye. Az idei első egy japán fiú, Haruo Niyama lett. Ő ugyan alacsony, de már az első pillanatban nyilvánvaló volt, hogy jó esélye van a győzelemre. Úgy láttam, hogy nemcsak jónak kellett lenni, hanem fiatalnak is. Én például kimondottan idős voltam a csapatban.

42. Prix de Lausanne 2014.

„Jelenlét, kapcsolatépítés, nyitottság”

Nemzetközi Táncvásár 2014 Düsseldorf

Hercsel Adél interjúja Ertl Péterrel | Portréfotó: Gál Blanka

TIZENHÁROM MAGYAR TÁRSULAT MUTATKOZIK BE AUGUSZTUS 27-E ÉS 30-A KÖZÖTT DÜSSELDORFBAN, AZ IDEI NEMZETKÖZI TÁNCVÁSÁRON. AZ 1994-BEN LÉTREHOZOTT PROGRAM EURÓPA EGYIK LEGJELENTŐSEBB SZAKMAI SEREGSZEMLÉJE, KOMMUNIKÁCIÓS BÖRZÉJE ÉS KORTÁRSTÁNC-VÁSÁRA. A NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ ÖTÖDSZÖR BIZTOSÍTJA A HAZAI MŰVÉSZEK BEMUTAKOZÁSÁT. ERTL PÉTER ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ ÚGY LÁTJA, HOGY AZ OTT MEGKÖTÖTT ISMERETSÉGEKBŐL MÁR EDDIG IS TÖBB JELENTŐS PROJEKT JÖTT LÉTRE.

Miért fontos a Nemzeti Táncszínház számára, hogy részt vegyen ezen a rendezvényen?

A táncvásár izgalmas, kreatív légkörű, nemzetközi esemény, ahol a professzionális táncvilág ügynökségei, társulatai és színházai jelennek meg. Amerikától Ausztráliáig, a világ minden részéről érkeznek előadók. Egyszerre fesztivál, találkozó, valamint táncelőadásokat felvonultató program. Délelőtt bármilyen stílus színre kerülhet a vásár kiállítótereiben, de az esti bemutatkozó fellépéseket a szervezők válogatják ki a jelentkezők közül. A harminc-negyven előadást bemutató showcase programba döntően friss, újító szellemű kortárstánc-produkciók kerülnek be. Délelőttől kora délutánig mindenki a vásári forgatagban kavarog, beszélget, tárgyal, információt gyűjt, a nap második felében pedig a 6-8 helyszínen párhuzamosan megszervezett előadásokat nézi. A düsseldorfi jelenlét azért fontos, mert a nemzetközi táncvilág személyes kapcsolatokra épül, a menedzserekkel és társulatvezetőkkel elsősorban itt tudunk találkozni. Az esemény négy napja hozzásegíti a résztvevőket ahhoz, hogy aktuális képet kapjanak a nemzetközi kortárstáncról.

Idén kik és milyen formában képviselik Magyarországot?

A Nemzeti Táncszínház 2004-ben kapcsolódott be a düsseldorfi táncvásár programjába, s eddig a befogadó táncszínházi profilját mutatta be, a nálunk fellépő, professzionális táncgyütteseket képviseltük. Idén más koncepcióval érkezünk: a mi szervezésünkben egy nagy standon a társulatok vezetői, menedzserei személyesen mutathatják be tevékenységüket.

Ez a váltás minek köszönhető? Mit várnak ettől az új megjelenési formától?

Duda Éva Társulat

Fotó: Dömölky Dániel

Mindezt 2012-ben határoztuk el, s a Nemzeti Kulturális Alaptól, pályázat útján elnyert keretből finanszírozzuk a stand, a szervezés, valamint a társulat-képviselők költségeit. Ehhez megszólítottuk azt a független társulati kört, amelynek tagjaira – tapasztalataink szerint – vevő lesz a táncvásár célközönsége. Végül tizenhárom – BataRita Társulat, Duda Éva Társulat, Feledi János-Feledi Project, Frenák Pál Társulat, Hodworks, Inversedance-Fodor Zoltán Társulata, Közép-Európa Táncszínház, LI Association, Műhely Alapítvány, SÍN, Szegedi Kortárs Balett, TranzDanz, Tünet Együttes – utazik velünk a fesztiválra. S nemcsak viszünk, hanem hozunk is. Mindig rengeteg információval érkezünk haza, s már eddig is több közös

projekt született az ott megkötött ismeretségekből. 2008-ban a vásáron találkoztunk a finn Karttunen Kollektív társulattal, s az együtttest később meghívtuk Magyarországra. Az idei Budapest Táncfesztivál egyik külföldi vendége a New York-i Doug Varone and Dancers volt, velük szintén düsseldorfi kapcsolatainkon keresztül ismerkedtünk meg. Az évek során, a rendezvénynek köszönhetően, kialakult egy menedzseri kör, amelynek tagjaival folyamatosan levelezünk. Így kaptam meghívást tavaly decemberben az izraeli Suzanne Dellal Centerbe, idén júniusban pedig a Kuopio Tánc Fesztiválra.

Mit profitálhat a düsseldorfi részvételből egy magyar társulat?

A lényeg a jelenlét, a kapcsolatépítés és a nyitottság. Ha valaki egyszer elmegy a düsseldorfi táncvásárra, az rengeteg információhoz jut. S ha tényleg van affinitása ahhoz, hogy a nemzetközi térben kapcsolatokat építsen, s művészeite mások számára is érdekes, akkor előbb-utóbb sikerrel jár. Még akkor is, ha nem egy, hanem néhány év múlva lesznek komoly eredményei.

Dózsa: a szerelmes, a vesztes és a felmagasztosult népvezér

JÚLIUS 16-ÁN INDUL ERDÉLYI TURNÉRA A MAGYAR NEMZETI TÁNCGYÜTTES (KORÁB-
BAN HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ) A DÓZSA-FÉLE PARASZTFELKELÉS ÖTSZÁZADIK ÉVFOR-
DULÓJÁNAK TISZTELETÉRE FELÚJÍTOTT SZÉKELY DÓZSA GYÖRGY CÍMŰ ALKOTÁSSAL.
A PRODUKCIÓT ELŐADJÁK A TEMESVÁRI DÓZSA FESZTIVÁLON, A SZÉKELY VÁGTÁN
SEPSISZENTGYÖRGYÖN, ÉS NYITÓDARABJA LESZ A KOLOZSVÁRI MAGYAR RENDEZ-
VÉNYSOROZATNAK. A SZABADKAI ELŐADÁST KÖVETŐEN IDEHAZA VESZPRÉMBEN,
NYÍREGYHÁZÁN ÉS BUDAPESTEN, A NYÁRI FESZTIVÁL KERETÉBEN IS LÁTHATÓ LESZ.

Réfi Zsuzsa interjúja Zsuráfszky Zoltán művészeti vezetővel | Fotó: Dusa Gábor és Váradi Levente

Említette korábban, hogy hosszú ideig foglalkoztatta a mű, mielőtt 2010-ben, a Szegedi Szabadtéri Játékokon bemutatta a koreográfiáját. Miért ezt a témát választotta?

Dózsa történetéről először 1986-ban készítettem koreográfiát. Akkoriban sokat dolgoztam Kósa Ferencsel, aki egy zártkörű filmklubban levetítette nekem Az ítélet című filmet, Bessenyei Ferencsel a főszerepben. Érdekelt Nemeskürty műve, az Önfia vágta sebéjét és a Székely drámáját is láttam a Kossuth Klubban. Az első Dózsa-koreográfiámhoz Ökrös Csaba és Dresch Mihály készített muzsikát, és kortárs elemeket építettem bele. Azóta is foglalkoztatott a népvezér személye, története. Most a szerelemre, a belső hitre, a kereszténységre helyezük a hangsúlyt. A hadvezért, a vesztest, a felmagasztosuló Dózsát jelenítjük meg.

Négy évvel ezelőtt a darab a Dózsa címet viselte, most pedig Székely Dózsa Györgyként hirdetik. Változott az előadás?

Azért lett más a cím, mert az első elnevezés nem volt túl szerencsés. Most már egyértelmű, kire vonatkozik. A történelmi tánckrónika szüzséjét és dramaturgiáját állandó alkotótársam, Vincze Zsuzsa készítette, szép szerelmi szálát, a hadvezér vívódásait, izgalmas csatajeleneteket, látványos, lángoló színpadképet is felvontat. Megjelenik benne egy reneszánsz bál, Dózsa imája, a törökkel való párbaja... Örülök annak, hogy a jubileumi évben ilyen sok helyen előadhatjuk. Az állami támogatásnak köszönhetően

mi nyitjuk a Kolozsvári Magyar Napokat. A Székely Vágtán rendezett előadásunkon pedig negyven lovassal bővül a szereplőgárda. Az erdélyi turnét hazaival ötvözzük, hiszen Nyíregyházán, Veszprémben, Szekszárdon is előadjuk a Dózsát. A Margitszigeten augusztus 22-én mutatjuk be, majd a hónap végén a szabadkai közönség láthatja a táncelőadást. A Székely Dózsa György-sorozatot november végén, az Erkel Színházban zárjuk, két előadással. A címszerepet most is Novák Péter játssza, ő nemcsak kiváló táncos, jó énekes, hanem remek színész is. Szegeden már sikert aratott szerelmeként Fekete Zsuzsanna, aki ismét Pálffy Piroskát alakítja. Bakócz Tamás szerepére pedig idén Oberfrank Pált kértem fel. A Margitszigeten amatőr táncgyűttesek is fellépnek, velük tervezem később az Erkel színházi előadásokat.

Milyen néptáncok láthatóak a produkcióban?

Az ugrós kultúrából eredeztethető táncok, ugrósok, legényesek. Emellett a szerb, a román kultúrára jellemző motívumok is megjelennek, hiszen Dózsa seregébe mindenhol gyülekeztek a katonák... A csatát pedig például török táncokkal építettem fel. A zene is különleges, hiszen Szarka Tamás, a Ghymesből kilenc számot komponált a darabhoz, emellett zenekarunk régi tagja, Makó Péter – aki a Csík zenekarban is muzsikál – népzenekből állította össze a többi zenei részt.

Sok a jóból

PR-Evolution Dance Company,
Teleki Gergő – Nemes Zsófia: Örök kikelet,
Nemzeti Táncszínház, 2014. 04. 28.

TÉMÁJÁT TEKINTVE TELITALÁLAT ÉS TÁRSADALMILAG KIFEJEZETTEN AKTUÁLIS NEMES ZSÓFIA LEGÚJABB KOREOGRÁFIÁJA, A BUDAPEST TÁNCFESZTIVÁL KERETÉBEN BEMUTATOTT ÖRÖK KIKELET. AZ ALKOTÓ A FÉRFI-NŐ VISZONY DINAMIKÁJÁT, A NEMEK KÖZÖTTI HARCOT, INTELLEKTUÁLIS KÜZDELMEKET, AZ EMÉSZTŐ SZENVEDÉLYT, A VÁGYAT, DE AZ ELFOGADÁST, A SZERETETET ÉS A GYENGÉDSÉGET IS ÁBRÁZOLJA AZ ADY ENDRE KÖLTEMÉNYEI ÁLTAL IHLETETT TÁNCKÉPEIBEN. AZ ELŐADÁS ÜZENETE EGYÉRTELMEŰ: PÁRKERESÉSÜNK SORÁN NEM „A BIZTONSÁGÉLMÉNYRE” KELL „VADÁSZNUNK PARTNERT KERESVE”, HANEM „INKÁBB A SZENVEDÉLYT – A PILLANAT MERÉNYLŐ INTENZITÁSÁT ÉS AZ EGYÉNISÉG EREJÉT” KELL VÁLASZTANUNK.

Szöveg: Pónyai Györgyi | Fotó: Dusa Gábor

A koreográfus láthatóan nagy lendülettel és elkötelezettséggel nyúlt a témához. Találón választotta ki a lépésanyagot kísérő versrészleteket. Ezek, bár sokunk számára jól ismertek, a mozgásbeli és scenikai megoldásokkal ütköztetve új értelmet nyernek. Egy kortárs táncelőadás tükrében újrapozicionálva megdöbbentő erővel hat modernségük, „maiságuk”. A darab mozgásanyaga gazdag látványos és egyben kifejező: lányok-fiúk egymásba csavarodva, egymással kapcsolódó, fonódó, ütköző fiatal testek, gördülések, ölelések, hangsúlyozott földhasználattal.

A szólista, Spala Korinna remek ritmikájú, mélyen átélt mozdulatait önmagában is élmény figyelemmel kísérni. A jelmezek többször változnak, az alkotó sokszor testszínű trikót is használ, jelezve a lecsupasztottságot, de mellőzve a konkrét és sokszor zavarba ejtő meztelenséget. Máskor fejhallgatós mai tiniket látunk, nincs közöttük kommunikáció, nincs valódi kapcsolat, mindenki csak a „saját zenéjére táncol” – mindennapjaink része a látvány. S ha ezután elhangzik, hogy „Szép a világ s jó, mi vagyunk satnyák, betegek” – nem tudunk nem igazat adni az alkotónak. „Tüzes, sajtó seb vagyok” – kiált fel Spala Korinna, és a koreográfiában megjelenik a kízó magány. Videojátékok előterében fiúk fiúkkal, lányok lányokkal, lányok fiúkkal harcolnak, birkóznak, nyoma sincs az oly nagyon vágyott ölelésnek, elfogadásnak, biztonságnak. Hármascsoportok (két fiú-egy lány, két lány-egy fiú) alakulnak, de valódi örömet, boldogságot ezek a formációk sem hoznak. Az üzenet telibe talál: kommunikációra, mélyen megélt szerelemre, odaadásra képtelen generáció tagjait látjuk, a kapcsolat is harc, küzdelem, nem az éltető szenvedély, az egymást keresés, egymásban való feloldódás színtere. Egy fiú tér vissza rendre, hogy gyengédségével, elfogadásával megmentse (?), magához ölelje a szólista lányt – talán a végül elcsattanó csók szimbolizálja a megváltást.

A versrészletek látleletként intellektuálisan is rögzítik a koreográfiából „kiérzett” tényeket, ugyanakkor megoldást is kínálnak, éppen a hiányérzet felkeltésével és tudatosításával, illetve a harmonikusabb pillanatok kiemelésével. (A dy költészetével már megismerkedett fiatalokkal, gimnáziumi osztályokkal kötelezően megnézetném a darabot.)

A szerves egységbe fonódó mozgásanyag a kísérő szavalt hatását azonban a koreográfus nem tartotta elegendőnek. A háttérben vetített futurisztikus, falansztereket idéző nyomasztó városképek olykor tényleg hordoznak pluszjelentést, de óhatatlanul a jövőbe (sőt egy elképzelt jövőbe!) tolják el az ábrázolt, nagyon is mai problémákat, ahelyett, hogy (sokkal értelemszerűbben) meghagynák azokat jelenünkben. (Már itt és most is elég nagy a baj, nem kell azt a jövőben keresnünk.) Nagy méretük, részletgazdagságuk és gyors váltakozásuk pedig rendre elvonja a figyelmet a színpadon zajló aktuális történésekről és a szövegekről is. A versrészleteket – s ez nagyon elegáns és hiteles megoldás – Szervét Tibor szavalja élőben, hol hátul vagy oldalt állva, hol a mozgó táncosok között járkalva. Szövegmondása kiválóan értelmezett, remekül hallható. Ehhez képest a táncosok által mozgás közben elmondott verssorok teljesen elvesznek a fizikai erőfelfejtés zajai és a zenei montázs hangjai közepette. Ez kifejezetten zavaró, így ennek szükségessége is erősen kérdésessé válik. Maga a zenei aláfestés igen eklektikus: élő zongoraszó (a háttérben, árnyékban álló „fekete zongora”), különféle ritmusok, technikai zajok és egyéb hanghatások váltakoznak, jobban vagy kevésbé illeszkedve a színpadon látottakhoz és a versek hangulatához. Emellett időről időre különféle díszletek jelennek meg: asztal és paravánok osztják fel nem mindig indokolhatóan az egyébként is kicsi teret. Sokszor előfordul, hogy egyszerre szól zene és szavalt, s közben látjuk a táncosok és a díszletelemek mozgását, sőt még a háttérvetítést is.

Az Örök kikelet összességében nagyon fontos kérdéseket felvető, a jelen fiatal generációja által megélt helyzetekre, problémákra érzékenyen, intellektuálisan és érzelmileg is reflektáló darab. Számos koreográfiai, scenikai megoldást, „érvet” sorakoztat fel, sok és sokféle hatással él egyszerre. Alkotásának folyamata során csupán egyetlen dolog hiányzott: a kritikus külső szem, illetve személy, aki a kreativitását láthatóan alig féken tartani tudó koreográfus-alkotó figyelmét felhívhatta volna, hogy művének mozgásanyaga és a kísérő versek már éppen elegendők, hiszen pontosan közvetítik üzenetét. Ez a mostani végeredmény így, együtt viszont már egyértelmű túlzás – sok a jóból.

Edward Watson
Leontes szerepében

A photograph of a male dancer, Edward Watson, in a dark, long-sleeved costume with a gold and green brooch. He is captured in a dynamic, mid-air pose with his arms raised and legs spread wide. The background is dark and moody.

SHAKESPEARE-IRITKASÁG
A ROYAL SZÍNPADÁN

Royal Ballet

[Covent Garden, London]

2013/14. évad,

Talbot – Wheeldon: Téli regé

NÉHÁNY ÉVVEL EZELŐTT, AMIKOR A HD-KÖZVETÍTÉSEK ELKEZDŐDTEK, A HAZAI MOZIK MÉG NEM LÁTTAK FANTÁZIÁT ABBAN, HOGY EGY-EGY NEMZETKÖZI BALETTEGYÜTTES ELŐADÁSAIT SUGÁROZZÁK. MA VISZONT, KEVÉSSSEL A BEMUTATÓK UTÁN, NÁLUNK IS MEGTEKINTHETŐK A PRODUKCIÓK, ÍGY A ROYAL BALLETT 2014. ÁPRILISI ÚJDONSÁGA, A TÉLI REGE IS, AMELYET MÁJUS 4-ÉN VETÍTETT AZ URÁNIA NEMZETI FILMSZÍNHÁZ.

Szöveg: Gara Márk | Fotó: ROH / Johan Persson, 2014

Sok Shakespeare-adaptáció született már, talán Rómeó-változatból akad a legtöbb, de valahogyan a Téli rege után sem az operaszínpad (kivéve Goldmark Károlyt), sem a balett nem kapkodott. Éppen ezért meglepve olvastam tavaly a beharangozóban, hogy Christopher Wheeldon ezzel a művel készül idén világpremierre.

A háromfelvonásos balett zenei anyagának Joby Talbot a szerzője. (Hangzásvilága mind a Chroma, mind az Alice Csodaországban című műből ismerős lehet.) Az elsőre nem túl domináns alkotás hagyja a tánc által kibontakozni a cselekményt, mégis markáns keretet von a dráma köré, s úgy válik eggyé vele, hogy közben nem kerül alárendelt szerepbe.

Wheeldon alkotói pályája – noha csak 41 éves – igazán impresszív. A kezdetben cselekménytelen műveket (Polyphonia, DGV) készítő koreográfus az Alice Csodaországban című balettjével lépett új korszakába, s immár dramatikus alkotásokkal is örömet szerez a balettrajongóknak. Tagadhatatlan, hogy a Téli rege 110 perce maga a tánc. Wheeldon az angol balett hagyományai közül leginkább MacMillan útját folytatja, de el is tér „szellemi mesterétől”. MacMillan koreográfiáiban – elsősorban a szólókban és a kettősökben – a karaktereket, pillanatnyi lelkiállapotukat ábrázolta, a karrészekkel, s időnként a dramaturgiával lazábban bánt. Wheeldonnál ezzel szemben nagyon szoros szerkezettel találkozunk, amelyet nem a zárt számokból történő építkezés, hanem a jelenetek szerves egymáshoz kapcsolódása jellemez. Ugyanakkor látszódnak – az alkotóra szintén nagy hatást gyakorló – Balanchine ismertetőjegyei is. Mindezt fokozza a táncosok egyéniségének kibontása és a szokásos, neoklasszikus stíluson belül is újdonságnak számító saját ötletek megjelenése.

Edward Watson évek óta az egyik vitathatatlan, angol sztárja az együttesnek. Testének hihetetlen hajlékonysága és szellemének kalandvágya több kísérleti mű bemutatására predesztinálta, ugyanakkor Rómeóként és Rudolf trónörökösként is marandót alkotott. A Téli rege Leontes királyaként a koreográfus mindkét tulajdonságát kihasználja, sőt drámai oldalát is megmutathatja a féltékenységtől félő uralkodó szerepében. Feleségét, az igaztalanul megvádolt Hermioné királynét Lauren Cuthbertson kelti életre. Táncra pontos, játéka kifejező, de hiányoznak asszony voltának mélységei. Udvarhölgyének, Paulinának szerepében Zenaida Yanowsky igazi egyéniség, jeleneteiben uralja a színpadot és sikerrel gördíti tovább a történetet. Csak elismerés illetheti Sarah Lambet Perdita és Steven McRae-t Florizel szerepében. Kiválóan adják vissza a fiatalság játékos báját. Federico Bonelli a többiekhez képest nem nyújt emlékeztetést, ennek oka talán Polixenes király hálátlan szerepe.

Mindent összevetve, a néző világszínvonalú előadást látott, amelynek leginkább magával ragadó eleme mindenben megnyilvánuló profizmus volt. Letisztult képi világa is csodálatra méltó, ugyanakkor adódik a kérdés, hogy milyen az az este, amikor nem a sztárszereposztás lép fel...

Sarah Lamb Perdita szerepében, Steven McRae Florizelként és Federico Bonelli mint Polixenes, valamint a szcenikai bravúrnak számító fa, amelyet a közönség minden esetben kitörő tapsal fogadott

ÚJ ARCULAT a korszakváltás jegyében

Dorogi Katalin interjúja Kiss Jánossal,
a Győri Balett igazgatójával.
Portréfotó: Fehér Alexandra

LENDÜLETES IMÁZZSAL, TÖBB HELYSZÍNNEL ÉS KIBŐVÍTETT PROGRAMMAL NYIT 2014. JÚNIUS 16-ÁN A JUBILEUMI, X. MAGYAR TÁNCFESZTIVÁL GYŐRÖTT. A RENDEZVÉNY FŐ TÖREKVÉSE A MŰFAJ NÉPSZERŰSÍTÉSE, NYITÁS A KÖZÖNSÉG MINDEN RÉTEGE FELÉ. IDÉN ELŐSZÖR TARTOTTAK HÍRVERŐ KAMPÁNYT KÜLFÖLDÖN IS, A SZOMSZÉDOS POZSONYBAN.

Nagyvárad Táncgyüttes:
Nagyvárosi bujdosók

Frenák Pál társulat: X&Y

Belső igényként született meg 1998-ban, ebben az igen sajátos helyzetű szakmában (ahol a társulatok hetven százaléka struktúrán kívüli), hogy legyen egy hely, ahol a művészek két évente összegyűlnek és bemutatják a legizgalmasabb előadásait – foglalja össze az indulást Kiss János, a fesztiválgazda Győri Balett igazgatója. „Az a Győr, amely 1979-ben befogadott minket, az Állami Balett Intézet akkori végzőseit, most is rendkívül nyitott volt. Eleinte csak két évente, később évente rendeztük meg a fesztivált. Kicsiben kezdtük, aztán egyre jobban terjeszkedtünk, új helyszínek kapcsolódtak be, így mára már a rendezvény belakja a várost. A köztéren alternatív, kortárs performanszok jelennek meg. A színház előtti téren pedig a nagy esti bulik, táncházak, ingyenes előadások zajlanak. A külföldi együttesek egyre jobban bombáznak minket azzal a kéréssel, hogy szeretnének fellépni. A táncfesztivál kiemelt finanszírozója a város, de pályázunk támogatásért az NKA-hoz is, s a helyi vállalkozók közül is sokan segítenek.”

Arra a kérdésre válaszolva, hogy mi látható, a hazai táncélet merre fejlődött a rendezvény tükrében, a Győri Balett vezetője elsősorban a táncosok technikai fejlődését emelte ki. „Nekünk, táncművészeknek a testünk a hangszerünk. A nem-

zetközi trend azt mutatja, s ez nálunk is érzékelhető, hogy igényes technikájú, érzékeny és nagyon felkészült táncművészetre van szükség. Úgy látom, nemcsak az előadóknál figyelhető meg az egyre magasabb szintű képzettség, hanem a nézők egyre inkább el is várják ezt. Egyes irányzatoknak – ilyen a folklór – külön ágazatai fejlődtek ki az autentikustól a néptáncalapú show-ig, ami hatalmas közönségbázist vonz. Vagy ami a kortársat illeti: a 20. század végéig világhíresség volt, hogy nagy hatást gyakorolt a táncművészetre a színház. Így alakultak ki a hetvenes évektől kezdve a táncszínházak. Ám a múlt század végétől már az is egyértelműen megmutatkozik, hogy a táncművészet is erősen hat a színházművészetre.

Jól mutatják az eddigi fesztiválok, hogy milyen megtermékenyítő ez a fajta oda-vissza ható mozgás. Sokan azt gondolják a táncművészetről, hogy csupán esztétikai élményt akar nyújtani, de ez nem igaz. Mi a testünkkel kívánunk elmondani egy történetet vagy gondolatot. A szó lejáratta magát a világban, hitelét veszítette. A test viszont nem tud hazudni. A mozgás az vagy suta, vagy sugárzó. És ezt a kulcsot, amit táncművészetnek nevezünk, bárki, bármikor megfejtetheti.”

X. MAGYAR TÁNCFESZTIVÁL • 2014. JÚNIUS 16-22.

IDŐPONT	NAGYSZÍNPAD	KISFALUDY TEREM	SZÉCHENYI TÉR	II. JÁNOS PÁL TÉR (SZABADTÉR) ZENÉS PÓDIUM SZÍNPAD	EGYÉB BELVÁROSI HELYSZÍN
JÚNIUS 16. HÉTFŐ	<p>ÜNNEPI MEGNYITÓ 19.00</p> <p>BALETT GÁLA MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI FŐISKOLA, SZLOVÁK NEMZETI BALETT, INVERSE DANCE I FODOR ZOLTÁN TÁRSULAT, SZEGEDI KÖRTÁRS BALETT, GYŐRI BALETT, MAGYAR NEMZETI BALETT</p>	<p>22.00</p> <p>GYŐRI BALETT: GAME</p>	<p>21.00</p> <p>NYITÓBULI</p> <p>DISCO DJ METZKER VITÓRIÁVAL</p>	<p>18.30 – 19.00</p> <p>NYITÁNY</p> <p>GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR 21.00 – 22.30</p> <p>COLOR QUARTET</p>	
JÚNIUS 17. KEDD	<p>19.00</p> <p>SZÍNHÁZI TÁNCKAROK TALÁLKOZÓJA A GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ SZERVEZÉSÉBEN</p>	<p>21.30</p> <p>TŰNET EGYÜTTES: APROPÓ – EZ MIND ÉN LESZEK EGYKOR</p>	<p>21.00</p> <p>PÉCSI BALETT: A JÓ, A ROSSZ ÉS A CSÚF COLOS -VADNYUGATI TÁNCBOHÓZAT -</p>	<p>18.30 – 19.00</p> <p>21.00 – 22.30</p> <p>SZINK ZENEKAR</p>	<p>22.00</p> <p>HOTEL RÁBA – TETŐTÁNC GYŐRI BALETT</p>
JÚNIUS 18. SZERDA	<p>19.00</p> <p>KÖRTÁRS EST FRENÁK PÁL TÁRSULAT: X&Y</p> <p>EGRIBIANCODANZA TÁRSULAT: ÁRNYÉKOK ÚTVESZTŐI</p>	<p>21.30</p> <p>SZTRAVINSZKIJ – EST FORTE TÁRSULAT: A MENYEGZŐ BUDAPEST TÁNCSZÍNHÁZ: TAVASZI ALDOZAT</p>	<p>19.00 – 23.00</p> <p>URBAN - HIP-HOP DANCE SHOW</p>	<p>18.30 – 19.00</p> <p>21.00 – 22.30</p> <p>RICARDO SALSZA TRIO LENGYEL KATALIN – BANDART PRODUCTIONS: DANCING GRAFFITI</p>	
JÚNIUS 19. CSÜTÖRTÖK	<p>19.00</p> <p>HATÁRONTÚLI MAGYAROK NAGYVÁRAD TÁNC EGYÜTTES: NAGYVÁROSI BUJDOSÓK</p>	<p>21.30</p> <p>PR-EVOLUTION DANCE COMPANY: ÁLLOMÁS-ESTBŐL: TRANSZFER/ TABULA RASA</p>	<p>21.00</p> <p>HONVÉD EGYÜTTES: MONARCHIA 22.15</p> <p>TÁNC HÁZ A NAGYVÁRAD TÁNC EGYÜTTESSEL</p>	<p>18.30 – 19.00</p> <p>21.00 – 22.30</p> <p>COLOMBRE BAND</p>	
JÚNIUS 20. PÉNTEK	<p>19.00</p> <p>MAGYAR ÁLLAMI NÉPI EGYÜTTES: SZARVASÉNEK</p>	<p>21.30</p> <p>TRANZDANZ: PROFANA</p>	<p>21.00</p> <p>HATÁRONTÚLI MAGYAROK HARGITA NEMZETI SZÉKELY NÉPI EGYÜTTES: JANOS VITÉZ</p>	<p>18.30 – 19.00</p> <p>21.00 – 22.30</p> <p>WHY NOT ZENEKAR 21.50 – 22.10</p> <p>LENGYEL KATALIN – BANDART PRODUCTIONS: DANCING GRAFFITI</p>	
JÚNIUS		22.00	21.00	18.30 – 19.00	

21. SZOMBAT	CENTRÁL SZÍNHÁZ – BOZSIK YVETTE TÁRSULAT KANDER - EBB - FOSSE: CHICAGO	KÖZÉP-EURÓPA TÁNC SZÍNHÁZ: HORDA	BOBAN & MARKO MARKOVICS ORKESTAR A CZINKA PANNA ROMA KULTURÁLIS EGYESÜLET TÁMOGATÁSÁVAL	21.00 – 22.30 VÁRAY TAMÁS ZONGORAMŰVÉSZ
JÚNIUS 22. VASÁRNAP	EXPERIDANCE PRODUCTION: SZENVEDÉLYEM, VELENCE		21.00 GYÖRI FILHARMONIKUS ZENEKAR PROMENAD KONCERTJE VEZÉNYEL: BERKES KÁLMÁN	18.30 – 19.00 21.00 – 22.30 JÁRMAI EDIT JAZZ QUARTET

KÍSÉRŐPROGRAMOK:

2014. JÚN. 16-22.

SZABADTÉRI FOTÓKIÁLLÍTÁS A SZÍNHÁZ ELŐTTI TÉREN

2014. JÚNIUS 19. CSÜTÖRTÖK

10.00 – 10.45 (Helyszín: Győri Nemzeti Színház Próbatérme)
HEIDE-MARIE HARTEL (A DEUTSCHES TANZFILMINSTITUT BREMEN MŰVÉSZETI IGAZGATÓJA) ELŐADÁSA

„Tánc a mai Németországban - A mozgástól az előadóestig”

11.00 – 11.45 (Helyszín: Győri Nemzeti Színház Próbatérme)
GISELA PETERS-ROHSE (A DEUTSCHES TANZARCHIV KÖLN MUNKATÁRSA, TÁNCPEDAGÓGUS, KOREOGRÁFUS, TÁNCKRITIKUS) ELŐADÁSA:

„A tánc értéke – miként tanítsuk a jövő táncosait vagy a hozzáértő nézőket”

2014. JÚNIUS 20. PÉNTEK

MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA NAPJA

14:00 (Helyszín: Múzeumház, 9021 Győr, Bécsi kaput tér 4.)

A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE ÉS A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA SZÍNHÁZMŰVÉSZETI ÉS NÉPMŰVÉSZETI TAGOZATÁNAK TALÁLKOZÓJA

A Magyar Táncművészek Szövetsége kibővített elnökségi ülést tart majd, amelyen a jelenlévők találkozhatnak a Magyar Művészeti Akadémia Színházművészeti és Népművészeti Tagozatának vezetőivel, képviselőivel. Az összejövetel célja, hogy mindkét szervezet első kézből ismerje meg egymás álláspontját, koncepcióját, és tájékozottasság egymást jövőbeli elképzeléseikről, az együttműködés további lehetőségeiről.

A Magyar Művészeti Akadémia tagjai a táncművészet területéről: Juronics Tamás - a Szegedi Kortárs Balett művészeti vezetője, Mihályi Gábor - a Magyar Állami Népi Együttes művészeti vezetője, a Magyar Táncművészek Szövetsége elnöke, Zsuráfszky Zoltán - a Honvéd Együttes művészeti vezetője, Stoller Antal Huba - a Vitézi Ének Alapítvány elnöke.

17:00 Sajtódélután – interjúk

Győri Balett
BALLET COMPANY OF GYŐR • HUNGARY
Nemzeti Táncművészeti Társaság

A fesztivál rendezője

Egészség, Kultúra, Innováció.
A jövő Győrben épül.

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR
Nevelés és művészet

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Audi
Hungaria

Társrendező

HOTEL
RÁBA
CITY CENTER

KISALFÖLD
A CSALÁD NAPILAPJA

MAGYAR TÁNCMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE

NEMZETI
TÁNC SZÍNHÁZ

MMA
MAGYAR
MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Anna Karenina Zágrábban MAGYAROKKAL

Zágrábi Horvát Nemzeti Színház Balettegyüttese,
Csajkovszkij – Mujic: Anna Karenina – Zágráb, 2014. 04. 07.

2014. ÁPRILIS 4-ÉN LEO MUJIC ZÁGRÁBBAN CSATLAKOZOTT AZ ANNA KARENINÁT SZÍNPADRA ÁLLÍTÓ KOREOGRÁFUSOK NEM TÚL NÉPES TÁBORÁHOZ. A MAGYARORSZÁGON IS JÓL ISMERT MŰVÉSZ TOLSZTOJ BONYOLULT SZERKEZETŰ ÉS TÖRTÉNÉSEKBE GAZDAG REGÉNYÉT VALENTINA TURCU EGYKORI TÁNCOSBÓL LETT DRAMATURG SEGÍTSÉGÉVEL, IVAN KIRINCIC SZÍNPADKÉPÉVEL, ALAN HRANITELJ JELMEZEIVEL VITTE SZÍNRE. MUJIC DOLGOZOTT MÁR A PÉCSI BALETTELEL, A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI FŐISKOLÁVAL, A PR-EVOLUTION TÁRSULATÁVAL, S A TAVALYI ÉVAD EGYIK (HA NEM „A”) LEGKIEMLEKEDŐBB, AZÓTA ÉRTHETETLENÜL KEVESEBET JÁTSZOTT PRODUKCIÓJÁT, AZ ÜVEGHÁZAT HOZTA LÉTRE GYŐRÖTT.

Szöveg: Macher Szilárd | Fotó: Novkovic

A kétfelvonásos kortárs balettben 21. századi sebességgel követik egymást az események, természetesen a szenvedélyek mentén, elsősorban Anna, Karenin és Vronszkij háromszögében. A többi szereplő többnyire csak ellenpontot jelentő epizód. Néha reflektálnak a történetekre, vagy megjelenítik a társadalmi elvárások fojtó légkörét. Talán Lídia figurája emelkedik még ki, hogy kellőképpen felerősítse Karenin elszakadását a feleségétől. Mujic saját koreográfiai stílusához képest időnként klasszikusabb formá-

kat is választott, amelynek az volt az oka, hogy mindössze három hét (!) alatt kellett színpadra állítani a produkciót, s a cselekményes jelleg, valamint a szenvedélyek mély ábrázolása szétfeszítette a kortárs balett hűvösebb kereteit. A konvencionális gesztusokat elkerülte – bár így is akad néhány, amely elhagyható lett volna –, s összességében sikerült egységes, korszerű balettnyelven, érthetően fogalmaznia, és érzelmileg is bevonnia a történetekbe a nézőket. Mujic jó érzékkel találja meg azokat az egyértelmű és

Pálinkó Kornél

erős gesztusokat, mozdulatokat, effektusokat, amelyekkel hatni tud, de semmi nem felesleges, terjengős vagy érzelgős. Letisztultan modern a színpadkép és a jelmez. Apró utalásokkal helyezik el a korban a szereplőket, és szerencsésen segítik a dramaturgiát. Főként Kirinčić forgatható tükör/kárpit paneljei és ülőalkalmatosságai működnek kiválóan. Az egyik legszebb szimbólum pedig az, amikor Karenin a hazaérkező Anna foteljét közelebb húzza a magáéhoz, majd később, rádöbbenve a valóságra, eltolja azt. A darab végén Anna nem rohan a vonat alá, hanem az operában megjelent ismerősök, „a társadalmi ítélőszék” előtt, a leeresz-

kedő reflektorok máglyáján ég el. A zágrábi Anna Karenina élő cáfolata annak, hogy kortárs nyelven nem lehet igazán cselekményes balettet alkotni. A nagy társulatok közönsége várja az ilyen műveket, miközben nehéz manapság Cranko-, MacMillan-, Sereg-i-típusú koreográfusokat találni... De úgy tűnik, Leo Mujic első egész estés és cselekményes alkotása új utat nyitott mind a saját, mind az iránta érdeklődő társulatok számára. Nyáron, a Dubrovnik-i Fesztivál felkérésére készülő Veszedelmes viszonyokra máris megváltanám a jegyem.

A Zágrábi Horvát Nemzeti Színház Balettegyüttese a feszített munkát követően teljes odaadással mutatta be a darabot. A kar táncai egységesek, dinamikusak voltak. A kisebb szólisták közül kiemelném a Lídiát hitelesen alakító Mirna Sporišt, a Vronszkij anyját emlékezetesen megformáló Mihaela Devaldot, valamint a Sztjepánt fiatalos energiával táncoló Robert John Bruistot. A címszerepben a csodálatos Edina Pličanić gyötrődött Guilherme Gameiro Alves belső szenvedélytől égő Kareninje és Vronszkij között. Vronszkij szerepét az a Darai Tamás táncolta a premier szereposztásban, aki az elmúlt két évadban a társulat meghatározó szólistájává vált, s megszolgált a bizalmat, amelyet kapott. Elegáns, fiatal, szinte naivan a szerelem örvényébe kerülő alakot formált, aki percről percre több férfiszenvedéllyel kötődik Annához, majd menekül a kötöttségek elől. Tökéletes technikája, a kortárs mozdulatokat is éretten tolmácsoló tánc és gondosan felépített alakítása már most figyelemre méltó. A jövőben még gazdagodhat művészi eszköztára, ahogy az előadás két felvonása alatt is egyre erőteljesebbé vált az általa életre keltett figura. Lenszkij kisebbre szabott szerepében a január óta Zágrábban táncoló Pálinkó Kornél lépett fel, plasztikus és élményszerű mozdulatokkal, őszinte lelkesedéssel Kittyje, a bájos Iva Vitić Gameiro iránt. A balettkarban a Magyar Táncművészeti Főiskolán, Szőnyi Nóra osztályában tanult Mutsumi Matsuhisa is meggyőzően szerepelt (mindhárman táncoltak Leo Mujic az MTF vizsgájára készült darabjában, 2012-ben). Így a jövőben érdemes lesz nekünk, magyaroknak is odafigyelnünk az egyre izgalmasabb repertoárt építő, s jövőre tovább újul zágrábi együttesre.

Darai Tamás és Edina Pličanić

IDŐKAPSZULA

Magyar Nemzeti Balett, Løvenskjold–Bournonville–Gielgud: A szilfid – Magyar Állami Operaház, 2014. 05. 3. és 4.

Shoko Nakamura

KEVÉS OLYAN KULTÚRTÖRTÉNETI KORSZAK VAN, AMELYNEK A BALETTMŰVÉSZET OLYAN SOKAT, VAGY LEGALÁBB ANNYIT KÖSZÖNHET, MINT A ROMANTIKÁNAK. A „BALERINA” MINT KÖNNYED, SZINTE TESTETLEN LÉNYT JELÖLŐ FOGALOM IS A ROMANTIKUS BALETTNEK KÖSZÖNHETŐ. E KORSZAK EMBLEMATIKUS TÁNCMŰVE A SZILFID, AMELYET 1832-BEN, PÁRIZSBAN, FILIPPO TAGLIONI KOREOGRÁFIÁJÁVAL MUTATTAK BE. NÁLUNK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN, 1858 AUGUSZTUSÁBAN ADTÁK ELŐ A TAGLIONI-FÉLE VÁLTOZATOT EGY SZENTPÉTERVÁRI BALETTMŰVÉSZ TESTVÉRPÁR, BOGDANOVÉK VENDÉGJÁTÉKÁN. BÁR AZ EREDETI DARABOT TÖBB VERZIÓBAN IS ÚJRAALKOTTÁK, A LEGMARADANDÓBBNAK AUGUST BOURNONVILLE SZINTE EGYKORÚ, 1836-OS VÁLTOZATA BIZONYULT: Ő AZ „ELSŐ DÁN SZILFIDNEK”, LUCILE GRAHNAK KOREOGRÁFÁLTA ÚJRA A DARABOT A RÁ OLY JELLEMZŐ PERGŐ, APRÓLÉKOSAN PRECÍZ, ÁMULATBA EJTŐ LÁBMUNKA HANGSÚLYOZÁSÁVAL. AZ OPERAHÁZI BEMUTATÓT MOST E VERZIÓ NYOMÁN ÁLLÍTOTTA SZÍNPADRA A VOLT PRÍMABALERINA, MAINA GIELGUD.

Szöveg: Pónyai Györgyi | Fotó: Csibi Szilvia

A balett dalszínházi bemutatójáról elmondható, hogy színpadra állítói jó ízléssel és szinte gyengéden nyúltak a műhöz, igyekezve kibontani annak szépségeit, és kihozni belőle a legjobbat. Dekoratívak a díszletek (Csikós Attila), a fehér tündérkosztüмок nemesen egyszerűek, szép vonalú kivágásokkal, repülő, nagy habos muszlin szoknyákkal – még a Taglioni-gyöngysor is ott a címszereplő nyakán. A banya jelmeze és maszkja látványos, kifejező. Az udvarházi képben a ruhákon változatos skót mintákat látunk, James szoknyájának színe és kockái (a „klán” mintája) az Effie-nek adandó sálon köszön vissza (jelmez: Závodszky Dalma). Gyönyörűek a világítási effektek (Kirk Bookman), különösen az oldalról beeső fényben úszó erdei tisztás ragyogása, vagy ahogy finoman sikerült érzékeltetni a harmatos-párás ködös erdő hangulatát.

Az általam látott két előadás szereplőit tekintve, általában véve érzékelhető volt az óvatosan távolságtartó előadásmód. Ebből a szempontból szerencsére nem került sor egy az egyben rekonstrukcióra, a korabeli számunkra valószínűleg már túlzó színpadi játék helyett – kevés kivétellel – inkább visszafogottabb alakításokat láthattunk. Címszereplőként mindkét este Alija Tanyikpajeva táncolt és röpködte be a pódiumot. Az első estén szimpatikus volt decens, elegáns megjelenése, másodjára azonban (talán új

instrukciókat kapott közben?) megütközve tapasztaltam állandó, édelgő szemkerekítéseit, szájcücsörítését, széles mosolygását, fejbillentéseit. Mellette Jamesként Tyimofejev Dmitrijt, valamint Simon Istvánt láthattuk, technikailag precíz lábmunkával, szép, magas ugrásokkal, és – Tyimofejev esetében [#] színészileg szépen érzékeltetve James fokozatos eltávolodását a realitástól. Simon István vitathatatlan technikai biztonsága mellett végig kissé hideg maradt, talán ez is okozhatta, hogy partnere erőteljesebb gesztusokkal próbálta betölteni az érzelmi űrt. Madge, a boszorkány szerepében Komarov Alekszandr és Apáti Bence egyaránt erős alakítást nyújtott. Effie-t, James jegyesét Pap Adrienn, valamint Boros Ildikó hozta, a sematizált figura lehetőségeihez képest igen életszerűen. Gurn, a rivális vadász szerepében Lagunov Jevgenyij és Majoros Balázs tüsténkedett lelkesen. Mindketten igyekeztek kikerülni vagy áthidalni a pantomimikus részek rejtette csapdákat. Összességében Majoros figurája volt kedvelhetőbb, színesebb, élettelibb. Az első felvonás karaktercsoporttáncra, illetve a másodikban a szilfidek tánca egységes és stílusos. Meglepődve tapasztaltam a szereposztásokban a szólisták között a külföldi művészek igen nagy arányát. Talán nincs a Magyar Nemzeti Balettnél elegendő számú és megfelelő színvonalon dolgozó hazai táncos, aki megmutatkozhatna ezen szerepekben?

A szilfid – egy 150 éves kortárs alkotás

A szilfidet, és ez elsőre talán furcsán hangzik, a maga korában kifejezetten „kortárs”, az akkori ember életérzését kifejező (sőt, szó szerint megtestesítő) alkotásnak tekintették. Helyszíne, Skócia, Walter Scott regényei nyomán akkoriban igen divatos volt: misztikus tájaival, regéivel éppen alkalmasnak látszott, hogy keretbe foglalja a „sylph”-történetet. Emellett a spicctánc megjelenése és elterjedése izgalmas és új eszközt kínált a romantikus elvágyódás kifejezésére. A táncpő már évekkorábban elveszítette sarkát (ennek pontos időpontja a balett-történelem homályába vész), és az 1800-as évek elejétől a lapos cipőkben féltalpra, lábujjhegyre emelkedve egyre inkább a repülés, a földtől való elszakadás illúzióját próbálták keltetni a táncosok. Eleinte sokszor még gépek segítségével, zsinórokkal, kötelekkel, de ahogy változott a spicc-cipő kialakítása, és stabilizálódott, keményebb lett az orra, úgy vált lehetővé az önerőből történő „lebegés”. A balett for-

Álom és valóság, a misztikus múlt és helyek iránti rajongás, elvágyódás és heves érzelmek: mind megjelentek a korabeli táncművekben. A balett-táncosnő piederasztárra emelkedett, a balerinák viselkedésükkel, öltözködésükkel új nőitípust teremtettek.

„Kortárs elvárásnak” tekinthetjük azt is, hogy Jamesnek a történet végén vesznie kell. Hiszen rendes, romantikus ifjúhoz méltatlanul kizavarja Madge-t a házából, azaz hangsúlyozottan elutasítja a rejtélyest, a titokzatost. Ma, némi pszichologizálással, azt mondhatnánk: a racionalitáson túli, negatív aspektusát nem fogadja el, csak a szépet, a jót (a szilfidet) akarja, és azt is úgy, hogy nagyon is földi gondolkodás szerint „megszerezné” magának. Megsérti a kezdetben egyébként nem sok vizet zavaró, inkognitóban lévő boszorkányt, s ezzel éppen a mesék örök törvénye ellen vét („ha öreganyádnak szólítottál volna...”). Meg kell halnia a banya teljesen logikus bosszúja révén, éppen a szilfid iránti irracionális szerelme miatt. Ráadásul úgy, hogy előtte még végignézheti, hogyan veszik el mindaz, ami számára fontos: hogyan hal meg karjaiban

Oláh Zoltán és Shoko Nakamura

manylve ettől kezdve nagyon gyorsan gazdagodott. Míg addig a magas lábujjhegyen kivitelezett pózokat csupán pillanatokra lehetett megtartani, ezután már hosszabban, a közönség számára jól láthatóan, ráadásul átélésel sikerülhetett. Az akrobatikus mutatvány helyére a könnyedséget sugárzó, elegáns spicctánc lépett. A mozdulatok lágy folyamatossága a levegőben úszás illúzióját adta: a koreográfia költészettel, az előadásmód „gráciával”, „röpke, játshi igézettel” telt meg.

A szilfidben sok a pantomim, azaz pontosabban a táncsal szinte egyenértékű, zenei kíséret mellett zajló színészi játék. Ez azonban még nem a későbbiekben megmerevedő, technikai bravúrok fitogtatására szakosodott balett üres, mutogatós pantomimja, hanem még érzelmekkel telített színjátszás. A csoportos és páros karaktertáncok (itt: skót) az egzotikumot, valamint a „földi” elemet képviselik. A „valódi” lányok (köztük Effie, James menyasszonya) nem is viselnek spicc-cipőt.

a szilfid és hogyan vezet el oltár elé volt menyasszonyát korábbi riválisa. A természetfeletti világhoz nem tartozhat, a földi közösség pedig már nem keresi, lemondtak róla: szomorú, de a mese végén rendnek kell lennie.

Beleszeretni egy mások számára láthatatlan tündérbe, feladni érte mindent és követni őt az erdő mélyére: milyen szép metaforája ez a megörülésnek. A banya diadala a darab végén a kortársak számára intő jel lehetett: a szilfidek, villik és hasonlók maradjanak elérhetetlenek, érinthetetlenek. „Vágyódásod örök, de be nem teljesedhet – hogyan ne cselekedj, ha jót akarsz, néző.” Mielőtt tehát tényleg csak mesének, regének és hasonló badarságnak minősítenénk, s a jelenlegi balett-technika ismeretében lekicsinyelnénk A szilfidet, ezt a több mint 150 éves mesterművet, álljunk meg egy pillanatra, és gondoljunk bele, mit jelentett kora embernek és mi mindent őrzött meg számunkra. Tekintsük egy letűnt, csodálatos kor lenyomatának és tiszteljük mint „élő legendát”.

„A kísértés mindig körüleng bennünket, néhányan engednek is neki”

MAINA GIELGUD, A HÍRES BRIT BALERINA ÉS KOREOGRÁFUS MINDENT ÚJRAGONDOLÓ MŰVÉSZ, MÉGIS KÉTELY NÉLKÜL RAGASZKODIK A TRADÍCIÓKHOZ. EZ VEZETTE AKKOR IS, AMIKOR AZ EREDETI BOURNONVILLE-KOREOGRÁFIÁHOZ KÖZELI MŰVET ÁLLÍTOTT SZÍNPADRA A BUDAPESTI BEMUTATÓN. A MESTERNŐ, AKIT CSALÁDJA MINDKÉT ÁGÁRÓL (ÉDESANYJA GORDON ZITA MAGYAR SZÍNÉSZNŐ, APAI NAGYBÁTYJA SIR JOHN GIELGUD BRIT SZÍNÉSZLEGENDA) ELISMERT MŰVÉSZEK VETEK KÖRÜL, NAGYRA ÉRTÉKELI A TÁNCOSOK SZEREPPFORMÁLÓ KÉPESSÉGÉT, ÉS EZT A NEMZETI BALETT TÁRSULATÁBAN BŐSÉGGEL MEGLELTE.

Braun Anna interjúja Maina Gielguddal | Fotó: Herman Péter

Egészen pontosan mit tartott meg az eredeti koreográfiából, mintegy 180 évvel a bemutató után?

Tizenévesen olyan szerencsés voltam, hogy táncolhattam az egyik szilfidet a nagyszerű dán koreográfus, Erik Bruhn darabjában, amelyben ő maga játszotta James szerepét, partnerét pedig Rosella Hightower alakította. Később már a főszerepet táncoltam, amikor Rosella volt a koreográfus. Az ausztrál balett igazgatójaként a nyolcvanas évek közepén meghívtam Bruhnt, hogy állítsa színpadra nálunk is A szilfidet. Természetesen amikor én kerültem koreográfusi szerepbe, ezeknek a nagyszerű élményeknek a hatása alatt dolgoztam. A darab az évek alatt nagyon keveset változott. Lépésről lépésre – és gesztusról gesztusra – szinte ugyanazt a Bournonville-verziót lehet látni a színpadon. Ez a balett éppoly idősebb ma, mint bármikor – és mindaddig az is lesz, amíg élnek emberek a földön, akik arra vágnak, amit nem kaphatnak meg. Követik azt, tekintet nélkül arra, hogy elveszíthetik amijük van. A kísértés mindig körüleng minket, néhányan pedig engednek is neki.

Mit jelent a romantika ebben az értelemben?

Azt, hogy ez a stílus a szereplőket éterivé, földöntúlvá varázsolja. Ha a művész azonosul a szereppel, akkor képes önmaga lenni, és hitelessé válni a néző számára. Ezért rengeteg időt töltök azzal, hogy a táncosokkal együtt találjam meg azokat a mozdulatokat, amelyekben ők természetesen tudnak maradni, mégis úgy, ahogy az a litográfiákon látszik, ahogy az generációról generációra száll. Grisitől Taglionin keresztül Pavlováig, Karsavináig, Alonsóig vagy éppen Markováról Fraccira és Jevdokimovára. Mindenkinek meg kell találnia az utat önmagához, tisztelve a tradíciót – csak így maradhat a mai néző számára is érthető és szerethető ez a balett.

Vajon miért kezdték használni a spicctechnikát? Nem volt ez eltűzött nehezítés a kor táncosai számára?

Nem! Egészen biztos, hogy azért tették spiccre a művészeket, mert így sokkal könnyebbnek, légiesebbnek tűntek. Az első felvonásban a szereplők karaktercipőben táncolnak, amikor földhöz ragadt, valóságos emberekként léteznek az esküvői jelenetben.

Az jól érzékelhető, hogy ez a balett nagyon intenzív, de technikailag is nehéz?

Nem elég hozzá elsajátítani és megérteni a romantikát, elengedhetetlenül szükséges az is, hogy a táncos ismerje a Bournonville-stílust, ami egy iskola. A könnyedség élményét kell közvetítenie a néző felé, azt kell sugallnia, hogy minden mozdulat egyszerű és lágyan úszó. A dán operaház nagyon kicsi volt, a szereplők nem mozoghattak túl sokat a színpadon, nagyon sok ugrást, emelést kellett megvalósítaniuk. A szilfid jó táncosokat és nagyon jó színészeket igényel, legfőképpen Madge karaktere. A boszorkány szerepet táncolhatja férfi és nő egyaránt. Madge a motorja a legtöbb akciónak, ő mozgatja a szálakat. A második felvonásban pedig a tündérek akkor lehetnek meggyőzők, ha biztosan az alaptchnikában, mindeközben bájosak és stílusosak. A főszereplőnek, a szilfidnek pedig egészen különleges érzékenységgel kell táncolnia. Egyszerre kell éreznie és érzékeltetnie a romantika stílusjegyeit. Tökéletesen kell ugrania, nagyon erős és pontos láb munkával dolgoznia, gyöngéden flörtölnie, nagyon finoman csábítania.

Édesanyja magyar színésznő volt. Elmesélné nekünk, persze amennyire meg lehet ezt fogalmazni, hogy milyen hatással volt ő a gyerekkorára, a nőiségére, a táncára?

Nem igazán tudom felmérni a befolyását... Biztosan vannak bennem is magyar karakterjegyek. Ismeri a híres mondást a magyarokról, nem? Ha kidobod őket az ajtón, visszamásznak az ablakon! De komolyra fordítva a szót, nagyon sokat alakított rajtam, hogy nagyszerű színészek vettek körül a család mindkét oldaláról. Szerintem ezért is nyugodt le ilyen nagyon a táncművészet színészi oldala – de nem csak a mozgás, a szavak kifejező ereje is. Imádok jó darabokat nézni nagyszerű színészekkel. Rettenetesen élvezem azt is, ha absztrakt baletten dolgozhatok, amit így hívnak, de számomra egyáltalán nem „absztrakt”. Visszatérve édesanyámhoz: a karrierem elejétől kezdve kulcsszerepet játszott. Mindig megtett mindent azért, hogy a legjobb mesterekkel, tanárokkal dolgozhassak, tanácsot adott, de soha nem avatkozott be, ha társulatot váltottam. Mindeközben ő volt a legvehemensebb kritikusom, ami nemcsak rengeteg módon segítette a munkám, de még azt is megtanította, hogyan viseljem el, ha a kritikákat nem a szeretet vezérli.

Élet, szerelem, halál

JIŘÍ KYLIAN CSEH KORTÁRSTÁNC-KOREOGRÁFUS, A STUTTGART BALETT EGYKORI ÁLLANDÓ ALKOTÓJA, VALAMINT A NEDERLANDS DANS THEATER KORÁBBI MŰVÉSZETI IGAZGATÓJA MÁR EDDIG IS GAZDAG ÉS KEREKNEK MONDHATÓ ÉLETMŰVET HOZOTT LÉTRE. AMIT TÁNCBAN EL AKART MONDANI, AZT MEGTETTE – LEGALÁBBIS ÍGY VÉLI. ÚJ MŰVÉSZI KORSZAKÁNAK ELSŐ DARABJÁVAL, AZ EAST SHADOW-VAL ÉRKEZETT A BUDAPEST TÁNCFESZTIVÁLRA ÁPRILISBAN. A HAZAI ELŐADÁS A MÁSODIK EURÓPAI HELYSZÍN VOLT A TAVALYI, JAPÁN PREMIERT KÖVETŐEN. A MŰ GONDOLATISÁGA ÉS KOMPLEX LÁTÁNYVILÁGA MESSZE TÚLMUTAT AZ EDDIGIEKEN. AZ ÉLET ÉS A HALÁL SZÍNJÁTÉKA.

Simon István exkluzív interjúja Jiri Kyliannal. | Portréfotó: Dusa Gábor

Azon gondolkodtam, hogy vajon honnan származik, és mit jelképez az a maszk, amit a portrén a kezében tart.

Ez a halál jelképe, egy velencei halotti maszk. A pestis idejéből származik, amikor a fekete halál Velencében sok ezer ember életét követelte. Nagyon népszerű álarc, amit a karneválon használnak. És persze, mi az egyetlen bizonyosságunk, amink van?

A halál?

Nem. Az élet és a halál. Most életben vagy, de biztosan meg fogsz halni. Ez az egyetlen dolog, amire biztosan számíthatsz, semmi másra. Minden más nagy kérdőjel. Másrészt, a maszk olyan eszköz, amely felszabadít. Az álarcot viselő olyan dolgokat is megtesz, amiket egyébként soha. Még az egyház is megadta az embereknek a lehetőséget, hogy karneválokat tartsanak. Mert ilyenkor, maszk mögé bújva, olyan bolondos dolgokat cselekedtek, amiket nappal, a saját arcukat vállalva nem mertek volna véghez vinni. Ebből a játékból ered a színház is.

Az ön számára ezt jelképezi a maszk?

Jelképezhet színházat is. Az a lehetőség, hogy valaki mássá válhatunk, a művészet legszebb része. Szóval a maszk az átváltozás szimbóluma. Ez csodálatos érzés. Mindenkinek vannak fenntartásai önmagával szemben. Lehet, hogy nem szeretem az orromat, a fületem, az államot, de amikor eltakarom az arcom, akkor valaki más lehetek. És ez csodálatos dolog.

Úgy látom, koreográfusként önnek a halál és a szerelem a két fő témája. Egyetért ezzel?

A valaha készült összes alkotásom a szerelemről és a halálról szól. De a műveim valójában nemcsak ezekről, hanem az életről is szólnak. Ez egy háromszög. A szerelem és a halál önmagában nem elég érdekes. Nemrég láttam a neves irodalmárral, Marcel Reich-Ranickivel készült utolsó interjút. A lengyel–zsidó származású tudós Németországban élt, nemrég halt meg. Arról beszélt, hogy hihetetlen, mennyi minden szerepelhet az irodalmi művekben. A szerzők a legkülönfélébb eseményekről írnak, de mégis, ha a lényegre nézzük, mindegyik alkotás a szerelmet és a halált érinti. Szóval örülök, hogy ezzel a gondolattal nem vagyok egyedül.

A szerelemhez szorosan kapcsolódik az élet is.

Igen, de a szerelemre nem csak romantikus vagy erotikus értelmében gondolok. Természetesen úgy is, de a vágy bármire irányulhat. Ez lehet a tánc, a színház, a művészet, a természet vagy akár a pokol. Bármi, ami magával ragad és érdeklődővé, igazi, élő emberi lényé tesz. Ez többszörösen összetett dolog.

De ha azt hallja, hogy szerelem az első látásra, akkor mi jut eszébe?

Te voltál már szerelmes első látásra?

Igen, legalábbis hiszek benne, hogy igen. Nem tudom, hogy valójában tényleg megtörtént-e. Valószínűleg ez az a kérdés, amit szeretném, ha megválaszolna. Mit gondol, ez egy illúzió, vagy létezik mélyebb transzcendens kapcsolat, amit egy személy egy másik iránt azonnal megérez?

Tudod, néha a szerelemnek semmi köze ahhoz a másik emberhez, akit meglátsz. Rólad szól. Néha megtörténik, hogy nyitott, sebezhető állapotba kerül. Ilyenkor azért leszel szerelmes abba az emberbe, akit éppen meglátsz, mert készen állsz rá. De lehetne az valaki más is. Ezt gondolom. Persze vannak olyan találkozások, amikor egy másik ember karizmája – vagy akár egy alkotásé – megérint. Ezt nem tudom jobban leírni. Nem is kell látnom őt, érzem a másikat. Olyan a kisugárzása, ami iránt fogékony vagyok. Egy kiállításon megtörténik velem, hogy nem látom a képet, de érzem a karizmáját, ami árad belőle. Megfordulok és érzékelem, hogy olyan nyelven beszél hozzám, amit megértek. Szavakkal nehezen lehet megfogalmazni. Szinte metafizikai élmény.

A Stuttgart Ballet, ahonnan az ön pályafutása is elindult, nagyon különleges hely lehetett, mert olyan koreográfusokat adott a világnak, mint William Forsythe, John Neumeier, Uwe Scholz és még folytathatnám. Mi volt a titka az ottani légkörnek?

John Cranko. Az együttes alapítója, igazgatója és koreográfusa. Egy igazi reneszánsz ember, rendkívüli tudással. Intelligens volt és nagyon művelt. Sokat olvasott, minden művészeti ág érdekelte. Valódi mágnesként maga köré gyűjtötte az inspirált embereket, és ez tette őt igazán nagyszerűvé. Figyelemre méltó egyéniség volt.

Hat tánc- Magyar Nemzeti Balett

Fotó: Nagy Attila

Ha arra gondolok, hogyan közelít a színházhoz, a koreográfá-láshoz, ön is reneszánsz karakternek tűnik. Ha nem tudnám, hogy kortárs művész, azt hinném, hogy egy humanista nemesember, egy Medici, aki minden iránt nyitott. Számomra még az ön külső megjelenése, a szakálla is ezt a benyomást erősíti. Ezért a kérdésért még számolunk... (nevet). Amikor kiváló reneszánsz személyiségekre gondolunk – legyen az egy Medici vagy Leonardo da Vinci –, nem szabad elfelejtenünk, hogy mind polihistorok voltak, sok mindenhez értettek. Gyakorlatilag mindent tudtak, amit abban az időben tudni lehetett. Ez ma már teljes-séggel lehetetlen. Az utolsó ilyen karakter Leibniz volt, a 18. szá-zadban. Manapság az egyes ember a tudománynak csak parányi részletét ismeri, például a fizika, a biológia meghatározott terü-letét. Ezért ma sokkal nagyobb mértékben függünk egymástól. Készítettem egy filmet, amelyben piramist emeltem egykori szü-lőházam bútoraiból. Az édesanyám betöltötte századik évét, ki kellett költöznie a lakásból, és mivel többé nem volt szükségünk ezekre a tárgyakra, felhasználtam őket. Az egyik szereplő mezte-lenül mászik fel a bútorhegyre. Csúnya, régi tárgyak a boldog régi békeidőkből, az 1880-as, 1890-es évekből. Sötétek és félelmete-sek. El tudjátok képzelni, hogy hány ember élt közöttük? Hányan ültek a székeken, az asztaloknál? Mennyien nyitották ki a kreden-cet? Ezer és ezer embernek volt köze hozzájuk. Hogyha alaposan megnézzük az egyik asztalt, a lába alsó részén fém védőborítás található. Van elképzelésed arról, hogy hány ember munkája kel-

Egy biztos. A hajviselettel és a szakállal könnyen átalakíthatod az arcod. A többi módszer drága és fájdalmas.

Mit gondol a táncművészet jövőjéről?

A tánc egyike azon művészeti ágaknak, amely vonzást gyakorol-hat a többire. Új utakat kell keresni, ki kell vinni a színházból kü-lönböző új helyszínekre: galériákba, múzeumokba. Vannak erre próbálkozások.

Más művészeti ágak folyamatosan keresik a lehetőségét annak, hogy újfajta kapcsolatot építsenek ki a közönséggel. A táncművészet kevésbé, valahogy késésben van. Mit gondol, mi ennek az oka?

A tánc legnagyobb problémája, hogy korábban nem voltak esz-közök a leírására. Az irodalomnak, a zenének, a szobrászat-nak, a festészetnek, az építészetnek régebbi a dokumentációja. A tánc ugyan a legősibb és legszemélyesebb művészeti ág, de az alkotásokat nem rögzítették, elvesztek. Ez arra kényszerít min-ket, hogy újra és újra felfedezzük. A másik, hogy a táncművé-szet alkotásainak azonnal sikert kellett aratniuk. Ha én zeneszer-ző vagyok, és mondani szeretnék valamit, amit az emberek nem értenének meg ma, de talán értékeli ötven vagy száz év múl-va, akkor megkomponálom a művet, és beteszem a fiókba. A tánc azonban a jelenben történik. Nem lehet olyan koreog-ráfiát készíteni, amit most talán még nem fogadnak el, száz év

...a maszk olyan eszköz, amely felszabadít. Az álarcot viselő olyan dolgokat is megtesz, amiket egyébként soha.

Fotó: Serge Lugenberg

lett ennek a kis részletnek az elkészítéséhez? A mai világunk egyik problémája, hogy olyan tárgyakkal vesszük körbe magunkat, ami-ket nem értünk. A reneszánsz korában olyan világban éltek az emberek, amit értettek és átláltak.

A 21. században már nem sok férfi visel szakállat. A táncmű-vészekre pedig egyáltalán nem jellemző. De mintha a kore-ográfusok között nagyon gyakori lenne. Mit gondol, ez vajon miért lehet?

Tekintélyt ad! Egyszer Maurice Béjart-ral reggeliztem egy tokiói ho-telben, és feltűnt, hogy kék a szakálla. Szóltam is neki. A fenébe – mondta –, vettem egy hajfestéket az üzletben, azt gondoltam, hogy fekete. Nem – mondtam – tulajdonképpen kék. De egyébként is, miért van szükséged arra, hogy befesd? Azt válaszolta, hogy a haja nagyon fekete, de a szakálla ősz. Ezért mindenki azt hiszi, hogy hi-úságból festi a haját. Ha befesti a szakállát, akkor békén hagyják. Nem is tudom, sok koreográfusnak nem volt szakálla. Robbinsnak volt. George Balanchine-nak, MacMillannek, Roland Petit-nek, Billy Forsythe-nak, Crankónak nem volt. Ő mondjuk, próbált szakállat növesztetni, de nem vált be, mindig viszkedett neki. Pina Bauschnak sem volt szakálla...

múlva azonban igen. Egészen az utóbbi évtizedekig, a táncalko-tás hagyományos módja miatt, azonnali sikert kellett aratni. Nem volt ildomos avantgárd dolgokkal kísérletezni, remélve, hogy száz év múlva helyük lesz majd. Ez nagy hendikep a tánc számára. A festészet, az irodalom, a zene sosem volt ilyen nyomás alatt.

Mit gondol, mi tette lehetővé mégis bizonyos művek fennma-radását évszázadokon keresztül? Főleg a klasszikus balet-tekre gondolok.

Szerintem nem éltek túl. Mindegyiket folyamatosan változtatták. Ha látnád az eredeti Szilfidet vagy A hattyúk tavát, megdöbben-nél, nem ismernéd fel a darabot.

Gondolt már arra, hogy a nagy, klasszikus balett-történetek egyikét újraalkotná?

Nem, soha. Nem vagyok történetmesélő típus. A darabjaim in-kább táncban elmondott költemények.

A Jiří Kyliánnal készült interjú videoválogzatát

„Choreography & catharsis” címmel itt nézhetik meg:

<http://youtu.be/pEmqIbGeLSU>

INJURY COACHING

– a legrövidebb út vissza a színpadra

Szöveg: Hatala Boglárka

Mozgásszervi probléma esetén a gyógyítás és rehabilitáció célja hagyományosan az, hogy a páciens az alapvető, hétköznapi élet szempontjából lényeges feladatait újra képes legyen elvégezni fájdalommentesen. Ha egy professzionális táncos vagy az erre a pályára készülő növendék megsérül, megbetegszik, a folyamat itt még nem ér véget. Ha egy balerina futni, lépcsőzni, ugrani már fájdalom nélkül tud, az nem jelenti azt, hogy a spicctechnikára is készen áll. A gyógyulás a funkcionálisan teljes, tehát a tánc szempontjából „teljesítőképes” állapot, az erőnlétre, terhelhetőségre nézve pedig a sérülést megelőző szint újbóli elérése. Korábban világszerte az volt a jellemző, hogy a táncművészeket ebben az utolsó szakaszban magukra hagyták, és mindössze annyi instrukciót kaptak, hogy „fokozatosan” térjenek vissza a munkába. Van, akinek tapasztalati úton sikerült megtalálnia a jó megoldásokat, sokaknak azonban nem volt ilyen szerencsájük. Ez gyakran krónikus sérülésekhez, felesleges fájdalmakhoz, elhúzódó betegállományhoz vezetett, mert nagyon nehéz eldönteni, hogy a fokozatosság jegyében mely technikai elemet mikor és hogyan kell újra elkezdni, mennyi időt kell a tréninggel tölteni naponta, s hogyan emelhető ez az időtartam.

A hagyományos rehabilitáció befejeződése és a tánc szempontjából problémamentes kondíció elérése közötti távolság áthidalására szolgál az injury coaching. A módszer a kiinduló egészségügyi problémát figyelembe véve, célirányosan támogatja a táncművészt, aki szakember vezetésével, tudatos munkán keresztül biztonságosan, és a lehető leggyorsabban érheti el az előadói csúcsművészt, elkerülve a rossz beidegződéseket, a felesleges kockázatokat és fájdalmakat. A segítő coach lehet speciálisan

képzett balettmester vagy táncpedagógus, gyógytornász, injury coachingra szakosodott tréner, pilates vagy gyrotonic instruktor. Ha a szakembernek inkább egészségügyi háttere van, akkor az injury coaching a rehabilitációhoz kapcsolódik szervesen, éles átmenet nélkül, ha a coach táncpedagógus, akkor pedig inkább a szakmai munkához kötődik. Az optimális helyzet az, ha a táncossal a sérülése után olyan team dolgozik, amely végigkíséri a művészt egészen az első színpadi munkára való felkészülésig.

Többféle mozgásforma is alkalmas eszköz lehet injury coachingra: egy képzett szakember kezében megfelelő maga a klasszikus balett, több modern rendszer (pl. Graham), a Berczik- és a Dévény-módszer. Használhatók speciálisan összeválogatott sportelemek, a korábban említett pilates, gyrotonic, akár a floor barre, a jóga, a thai-chi stb. is, de a tréning – legkésőbb az utolsó fázisban – direkt technikai átvezetést tartalmaz abba a táncstílusba, amelyet a páciens gyakorol. A folyamat fontos része az alignment korrekciója és a legfontosabb technikai elemek átvizsgálása egészségvédelmi szempontból, a mozgáshatárok visszaállítása, majd pedig az erőnlét és az állóképesség fejlesztése. A rehabilitáció jellemzően egyéni órákon zajlik, néha kis csoportban, ha hasonló problémával küzdő táncosokról van szó. Ideális a heti 4-6 alkalom. A megfelelő időben átfedésbe kerül a tánctréninggel, és lassan, szakaszosan váltják ki egymást. Az injury coaching alatt fontos, hogy az aktuális probléma megoldásán túl felderítsük azokat a rizikófaktorokat, amelyeket kiküszöbölve a jövőbeli sérülések esélye csökkenhet. A coachnak életvezetési segítséget, pszichés támogatást is nyújtania kell, mert sokak számára a sérülés utáni időszak a legkritikusabb periódus.

A kétarcú herceg: most elégedett vagyok

LEBLANC GERGELY GYEREKKORA ÓTA ISMEREI A SZÍNPADI LÉT NEHÉZSÉGEIT, HISZEN NÉPSZERŰ ELŐADÓMŰVÉSZ CSALÁD TAGJA. ADOTTSÁGAI RÉVÉN NEM VOLT KÉRDÉS, HOGY TÁNCOSSÁ KELL VÁLNI. NOHA EZT Ő ISMERTE FEL A LEGKÉSŐBB. HUSZONEGY ÉVES, DE MÁRIS AZ OPERAHÁZ LEGFIATALABB MAGÁNTÁNCOSA, A HÁZ ÚJ KAMPÁNYÁNAK KÉTARCÚ HERCEGE. A TÁNC VILÁGNAPJÁN AZ ÉVAD LEGJOBB PÁLYAKEZDŐ TÁNCMŰVÉSZÉVÉ VÁLASZTOTTÁK.

Kozár Alexandra interjúja Leblanc Gergellyel.

Portréfotó: Makai Eszter

DÍJAZOTTAK
LEBLANC GERGELY

A legtöbb előadóművész szülő félti a gyermekét attól, hogy a táncos pályát válassza. Önt viszont a tiltakozása ellenére íratta be az édesanyja tízévesen a főiskolára.

Valóban később alakult ki bennem a motiváció, hogy táncos legyek. Ahogyan a legtöbb fiút, engem is az édesanyám íratott be a Táncművészeti Főiskola kezdő évfolyamába. A lányokban sokkal hamarabb kialakul a balett iránti szenvedély, mint a fiúkban. Apukám féltett a pályától, mert harminc éven keresztül a saját szemével látta az Operaházban, hogy milyen nehéz a balettművészek élete. A szüleim idővel, a sikereim láttán kaptak visszaigazolást, hogy jó döntést hoztak, amikor erre a pályára tereltek. Ám nagy kockázatot vállal az, aki balett-táncosi karriert szán gyermekének. Kilenc-tíz éves korunktól felnőttként kezelnek minket, rengeteg áldozatot hozunk, mindezt egy kivételesen gyönyörű, művészi élet reményében, amelynek megvalósulásához azonban rengeteg munkára, szerencsére, kitartásra és alázatra van szükség.

Tizenhét évesen, egy esztendőn át a londoni Royal Ballet Schoolnak lehetett az ösztöndíjasa. Milyen tapasztalatokat szerzett?

Azt a lehetőséget a lausanne-i balettversenyen nyertem, és megpályáztam hozzá egy Erasmus-ösztöndíjat is. Nem igazán váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Londonban a balett-technikát nagyon precízen oktatják, de nem volt elég alkalmunk a színpadi gyakorlat megszerzésére.

A Magyar Táncművészeti Főiskola rengeteg előnnyel rendelkezik. Saját színházterme van, s rendszeresen szervez gálákat, fellépéseket. Folyamatosan táncoltunk, külföldi kurzusokra, versenyekre jártunk. Mindez óriási lehetőség a hallgatók számára, hiszen így hamar megismerkedhetnek a színpad nehézségeivel, gyakorlati tudást szerezhetnek. A londoni évem azonban rávilágított arra, mit is akarok igazán. Amikor hazajöttem, tudtam, hogy az Operaház színpadán szeretnék karriert építeni.

Amikor hazajöttem, tudtam, hogy az Operaház színpadán szeretnék karriert építeni.

Tizenkilenc évesen szerződtek, és rögtön az első évben szólószerepeket táncolt. Huszonegy évesen pedig a társulat legfiatalabb magántáncosa lett.

Táncári szerepeim mellett már az első évben nagy lehetőségeket kaptam: herceg lettem A diótörőben, Lucentio A makrancos Katában, s a címszerepek is követték egymást. Az elmúlt két évben találkoztam Jiří Kylián és Robert North koreográfiáival. Legutoljára pedig a Trójai játékokban táncoltam, amelynek mozgáskultúrája kezdetben idegen volt a számomra, de hamar azonosulni tudtam vele.

Legutóbbi címszerepe Rómeó a Seregi-féle koreográfiában. Mi a legnehezebb ebben a figurában?

Azon túl, hogy kemény fizikai erőnlétet igényel, jelentős színészi feladatot is jelent. Ennél a szerepnél ugyanazt tapasztaltam, amit Lenszkij betanulásakor: számomra szokatlanul nagy hangsúlyt kellett fektetni a színészi játékokra. Legalább annyit foglalkoztam a kifejezések gyakorlásával, mint a tánc technikai részével. Még inkább megnehezítette a feladatot, hogy nemcsak az arcomnak kellett megjelenítenie az indulatot, hanem az egész testemnek. Ha dühös vagyok, akkor azt a színpadon az egész testemmel kell kifejeznem.

Bár ön nagyon fiatal és sikeres, ez egy rövid pálya, rengeteg terheléssel, veszéllyel és sérüléssel. Van a tarsolyában B terv? Sajnos én a saját bátyámon láttam, hogy ez a pálya valóban csak egyetlen hajszálon múlik.

Ő tizenhat évesen hagyta abba a táncot, pedig már nagyon korán kiemelkedett az évfolyamából, s szép sikereket ért el. Balett-termi baleset törte derékba a karrierjét: egy ugrásnál hatalmas darab szakadt le a sípcsontjából. A műtét után két évig még próbálkozott a gyógyulással, de teljesen sosem épült fel. Csavart fűrtak a lábába, így bizonyos pozíciókban nem tud letérdelni, és súlyt helyezni rá. Úgy döntött, inkább pályát módosít. Most egyetemre jár, gazdaságtudománnyal foglalkozik. Még fiatal volt, amikor váltania kellett, így ha nagy nehézségek árán is, de végül sikerült új célokat találnia. Ezzel azonban nehéz lelkileg megküzdeni. Az én pályám szintén rövid, muszáj tudatosan készülnöm a későbbi életemre is. Jelenleg nagyon elégedett vagyok, de folyamatosan töröm a fejem azon, hogy mihez kezdek majd a tánc után. Mindenképp olyan dologgal szeretnék foglalkozni, amit százszázalékos szenvedéllyel tudok végezni.

Fotó: Gács Tamás

„Irgyelmetem
a ritmust,
a fiúktól
az erőt”

Szentgyörgyi Rita interjúja

DÍJAZOTTAK
PIRÓK ZSÓFIA

A FÜLÖP VIKTOR-ÖSZTÖNDÍJ IDEI KITÜNTETETTJE ALKOTÓMŰVÉSZ KATEGÓRIÁBAN PIRÓK ZSÓFIA FLAMENCOTÁNCMŰVÉSZ. MINDÖSSZE EGYÉVES VOLT, AMIKOR ÉDESANYJA, LIPPAI ANDREA LÁBSÉRÜLÉS MIATT A KLASSZIKUS BALETTŐL ELBÚCSÚZVA, A FLAMENCÓVAL KEZDETT FOGLALKOZNI. TIZENHAT ESZTENDŐSEN HATÁROZTA EL, HOGY KÖVETI PÉLDÁJÁT, ÉS NOHA A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI FŐISKOLA NÉPTÁNCMŰVÉSZ SZAKÁRA IS FELVETTÉK, TANULMÁNYAIT INKÁBB A SEVILLAI CONSERVATORIO PROFESIONAL DE DANZÁBAN FOLYTATTA, AHOL EGYETLEN KÜLFÖLDIKÉNT TAVALY DIPLOMÁZOTT. ELSŐ ÖNÁLLÓ ESTJÉVEL, A COLORES DE MUJERRELAZ ELMÚLT ÉVBEN GYŐRÖTT, A IX. MAGYAR TÁNCFESZTIVÁLON ÉS BUDAPESTEN, A MOM KULTURÁLIS KÖZPONTBAN MUTATKOZOTT BE.

Rögtön a harmadik évfolyamba került Sevilleben. Min múltott a sikeres kezdés?

Leginkább a jó alapokon, amelyeket édesanyámnak köszönhetek, másrészt a tizenhárom éves koromtól megszerzett színpadi rutinomon.

Milyen speciális módszerrel oktatják művészi szinten a flamencót?

A többféle táncóra mellett drámaóráink is voltak, előadásmódot éppúgy tanultunk, mint a flamenco ének- és gitárelméletét. El-sajátítottuk azt a kommunikációs rendszert, amelyre a műfaj épül. A külföldi, professzionális oktatásnak mindez már szerves része, a hazában is érdemes lenne meghonosítani... Lábtechnikája, sajátos ritmusvilága, kézmozdulatai és kifejezésvilága által teljesen új szint hozna a kortárs táncéletbe. Az érzelmek kifejezésére helyezi a hangsúlyt, s a flamencóban minden egyes tánc mást és mást fejez ki.

Mitől nevezhető még mindig autentikusnak a spanyol flamenco, hiszen a hetvenes évek óta a világszínpadokon már kommerciális változatban is hódít?

Mivel a flamenco eredetileg is különböző népek együttéléséből, művészetük egymásra hatásából, fúziójából alakult, így nehéz meghatározni, hogy mi az autentikus. Jelenleg is folyamatosan fejlődik, reagál a világ változásaira, új hangszerekkel és műfajokkal gazdagodik. Száz év múlva az lesz autentikus, ami ma kortárs. A ritmus, a „compas” őrzi az eredeti formát, az ének, a tánc, a zene viszont mindig megújul.

Vannak olyan elemei, amelyeket nem tud elsajátítani az, aki más kultúrán nevelkedett?

Minden megtanulható, attól függ, hogy mennyi időt és energiát fordít rá az ember. Természetesen előnyben van az, aki a flamenco természetes közegében él.

A jövőben kizárólag ezzel a műfajjal szeretne foglalkozni?

Most biztosan ez lesz az elkövetkezendő néhány év fő iránya, szeretném megvalósítani a saját elképzeléseimet, de emellett más is érdekel, hiszen például videókat szerkeszték. A Flamenco Tavasz című előadásunk háttér-animációját pedig szintén én készítettem.

A magyar néptánc iránt nincs készletese?

Nagyon nagyra tartom a magyar néptáncot, igazi unikum. Egyik környező országban sem olyan gazdag a folklór, mint nálunk. A flamencóhoz hasonlóan mély kapcsolat gyökerezik az ének és a tánc között. Lányként viszont nem tudtam kiteljesedni benne. Irigyletem a fiúktól a ritmust, az erőt.

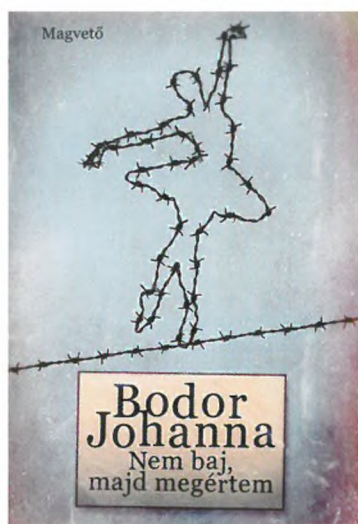
A FlamenCorazónArte Táncszínház tagja. Mennyire egyenrangú alkotótársa édesanyjának?

Egyre inkább azzá válok. Először még csak egy szólót koreografáltam, aztán kettőt, most pedig már közösen készítünk darabot. Idővel szeretnék saját társulattal önálló előadásokat életre hívni. Sevilleben már van zenészcsapatom, velük mutattam be az első darabomat, a Colores de Mujert.

Milyen tervei vannak még?

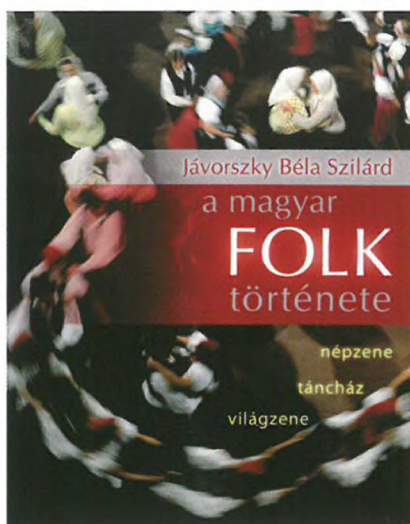
Nagyon boldog vagyok, hogy megkaptam a Fülöp Viktor táncművészeti ösztöndíjat, amely óriási segítséget jelent a következő új alkotásomhoz. Reményeim szerint októberben mutatom be itthon, sok meglepetéssel. Másik tervem, hogy a környező országokban élő flamencoművészekből – akikkel korábban már sikeresen dolgoztam – nemzetközi csapatot hozzak létre.

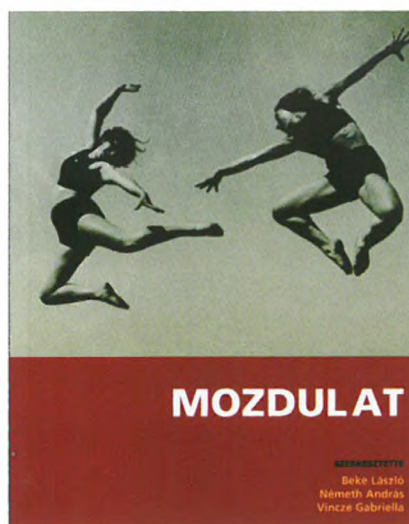
Az 1983-ban induló történet főszereplője a balerínának készül, tizenhét éves Johanna, aki Bukarestben él értelmiségi szüleiével. A család úgy dönt, Magyarországra költözik. Először a szülők tudnak átjönni, és a lánynak még legalább két évet egyedül kell otthon maradnia, a régi viszonyai között új életet kezdeni. Nyomában a fortélyos félelem. Készülni a balettvizsgára, az érettségire; ottani életük felszámolására. Felkavaróan őszinte emlékezés a sorsfordító esztendőkről, a felnőtté válásról, a tánc és a balett beavató rítusairól, a test függéséről és a szabadságról, valamint pontos beszámoló egy abszurd-kegyetlen diktatúra mindennapjairól, nyomasztó árnyairól és váratlan derűiről.

Bodor Johanna:
Nem baj, majd megértem
Magvető Könyvkiadó
Budapest, 2014.
224 oldal
ISBN 978-963-14-3170-4

Több mint 40 éve annak, hogy létrejött az első táncművészeti szakmai kezdeményezés ma tízezreket vonz világszerte. Az évforduló kapcsán megszületett a magyar népzene és világzene történetét feldolgozó, átfogó, első olyan könyv, amely egyszerre kultúrtörténeti munka, szakkönyv és olvasmányos „sztori”. Szerzője arra vállalkozik, hogy e fotóval gazdagon illusztrált, élményszerű visszaemlékezésekkel tarkított kötetben a társadalmi, kulturális és zenei gyökerek és háttér bemutatásával, az irányzatok ismertetésével, a kiemelkedő jelentőségű előadók pályafutásának és műveinek értékelésével elősegítse a magyar nép- és világzene szerepének, helyének, értékeinek megismerését.

Jávorszky Béla Szilárd:
A magyar folk története
Népzene, tánc, világzene
Kossuth Kiadó – Hagyományok Háza
Budapest, 2013. 288 oldal
ISBN 978-963-09-7486-8

Két esztendeje az Iparművészeti Múzeumban megrendezett konferencián művészet-, pedagógia- és tánc-történészek vitatták meg a két világháború közötti mozdulatművészet kérdéseit. A huszadik század első évtizedeiben Dienes Valéria, Madzsar Alice, Szentpál Olga és a többiek iskoláinak tevékenységéeként a mozdulatművészet egyszerre volt a nemzetközi életreformmozgalmak része és a kor társadalmának olyan irányzata, amely kapcsolatot tartott a baloldali mozgalmakkal, a népművészettel, az avantgárdal és a korszak legjelentősebb szellemi-filozófiai, pedagógiai áramlataival. A kötetben közölt tíz tanulmány e kérdéseket járja körbe, a legújabb kutatási eredmények ismertetésével.

Mozdulat – magyar mozdulatművészet a korabeli társadalom és művészet tükrében
Szerkesztette: Beke László
– Németh András – Vincze Gabriella
Gondolat Kiadó, Budapest, 2013. 210 oldal
ISBN 978-963-693-501-6

Balett különlegességek az Uránia mozivásznán

Július 5. 17:00
Lera Auerbach: A kis hablaény
A San Francisco Balett előadása

Augusztus 3. 17:00
Antonio Gades: Carmen (flamenco-balett)
A Teatro Real Madrid előadása

Augusztus 24. 17:00
Hacsaturján: Spartacus
A Bolsoj Balett előadása

Jegyek kaphatók a helyszínen és a Jegymester hálózatában. Tel: 486-3400 | URANIA-NF.HU | [f/URANIABUDAPEST](https://www.facebook.com/URANIABUDAPEST)

VIII. Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó

2014. október 1-5. | Pécsi Nemzeti Színház

pécsi
nemzeti
színház

PÉCSI
BALÉTT

Győri Balett
Magyar Nemzeti Balett
Pécsi Balett
Budapest Táncszínház
Kecskemét City Balett
Magyar Állami Népi Együttes
Lázár Eszter / Testbeszéd Projekt
Ladányi Andrea - Krámer György
Bozsik Yvette Társulat
Frenák Pál Társulat
Honvéd Táncszínház
Hodworks
Duna Művészegyüttes

Szabó Márton | Pécsi Balett | Cameron McMillan: Beszélj hozzám | fotó: Mihály László

www.tanctalalkozo.hu

A 8. Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó létrehozását támogatta:
E.ON a Pécsi Balett kiemelt támogatója, Nemzeti Kulturális Alap, Emberi Erőforrások Minisztériuma,
Pécs M. J. Város Önkormányzata, Rádió 1, Danubius Hotels Group – Pécsi Szállodák

e-on

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

HOTEL
PALATINUS
CITY CENTER

PÉCSRŐL
SZÓL
WEBEZZÜNK